

LLUC

NOVEMBRE-DESEMBRE 1989

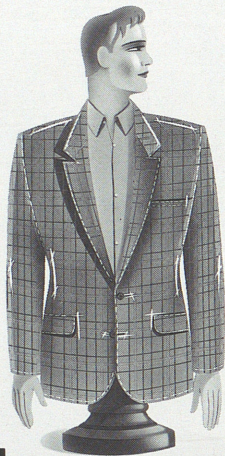
NÚM. 753

250 PTS.

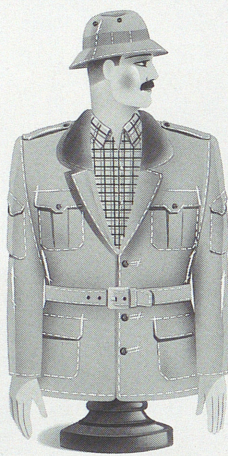
**LES ILLES A EUROPA
COLL BARDOLET A LLUC**

Tenim hipoteques de totes les talles.

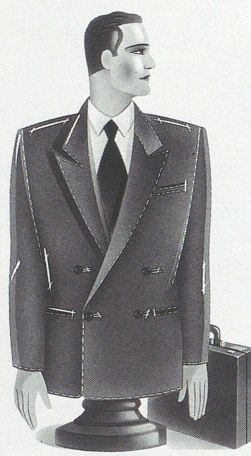
Talla 1. Primera vivenda

Estreni casa nova amb la llibertat de pagar-la en un termini des de tres fins a vint anys.

Talla 2. Segona residència

Una casa al camp o un apartament a la platja. Respiri a gust, aprofitant-se de la màxima desgravació fiscal autoritzada a l'Impost sobre la Renda.

Talla 3. Tripliqui el seu negoci

Li financem fins el 60 % del valor de taxació del seu nou local comercial o despatx.

De totes les talles. Perquè no hi ha persones amb les mateixes necessitats ni amb idèntics recursos.

Si vostè necessita una hipoteca que s'adapti perfectament a les seves possibilitats, vingui a donar-nos les seves mides a qualsevol oficina de Banca Catalana.

Li farem una hipoteca amb la qual s'hi trobarà a gust.

(93) 205 23 13

(De les 8 del matí a les 10 de la nit. I dissabtes al matí.)

Talla 4. Renovar-se pels quatre costats

Posem al dia casa seva, facilitant-li una hipoteca per a fer reformes i millores, abans d'una setmana.

Talla 5. Raons per a canviar

Si li han fet una hipoteca que no li cau prou bé, porti-nos-la. La hi canviarem per una a la seva mida.

Préstec Habitatge

BANCA CATALANA
Una opció intel·ligent

LLUC

REVISTA BIMESTRAL
ANY LXIX
NOVEMBRE-DESEMBRE 89
N.º 753

Direcció:

PP. Missioners dels Sagrats Cors
Monestir de La Real
07010 Ciutat de Mallorca

Informació i correspondència:

Apartat de correus 619
07080 Palma de Mallorca
Telèfon 75 04 95

Director:

Bartomeu Suau Tugores

Conseller Delegat:

Ramon Ballester i Vives

Cap de Redacció:

Pere-J. Llabrés i Martorell

Consell de Redacció:

Miquel Gayà i Sitjar
Gabriel Janer Manila
Maria de la Pau Janer Mulet
Josep M.ª Llompарт
Joan Mas i Vives
Joan Mir i Obrador
Leonard Muntaner i Mariano
Damià Pons i Pons

Administradors:

Joan Arbona i Colom
Toni Moreno i Bernat

Subscripció: 1.700 ptes. anuals
Estranger: 2.500 ptes. anuals
Preu de l'exemplar: 295 ptes.

Els articles publicats en aquesta
revista expressen únicament
l'opinió dels seus autors.

Fotocomposició i impressió:

Taller Gràfic Ramon
Jaume Balmes, 43 / Tel. 75 44 32
07004 Palma de Mallorca

Dipòsit Legal: P.M. 276-1958
I.S.S.N. 0211-092 X

SUMARI

Universitat de les
Illes Balears
Servei de Biblioteca i
Documentació
Edifici Guillem Cifre
de Colonya

Pàg.

- 2 EDITORIAL.** El comentari que encapçala aquest número és ben d'actualitat al final del 1989. Els esdeveniments de El Salvador i la discussió sobre l'autodeterminació de les nacionalitats fan córrer molta tinta. Cal estar sempre en guàrdia contra l'**anivellament despersonalitzador** que, a nivell mundial, les grans potències i els Estats constituïts i de tradició centralista pretenen imposar a les nacions sense Estat. Tres articles plantegen la situació de les Illes enfront d'Europa:
- 3** Joan Buades escriu **Cap al 1993: una Europa contra el planeta?** A quina concepció de la gestió pública s'hauran d'enfrontar les Illes en l'esdevenidor immediat? Quin paper triarem davant la data del 1993 a Europa?
- 9** Ramon Orfila i Pons escriu sobre **l'agricultura a les Balears i la C.E.E.** Un examen crític de la situació, pistes per a un recobriment realístic del sector.
- 14** Sebastià Verd: **Mallorca i Las Vegas, models semblants?** Quin paper correspondrà de jugar a Mallorca en el futur europeu?
- 16** Un segon tema: **Coll Bardolet, al Museu de Lluc.** En la passada festa de la Diada —10 de setembre— s'inaugurà una secció nova del Museu del santuari major de Mallorca que recull donacions del pintor català, ben arrelat a la nostra Illa, Josep Coll Bardolet. La **presentació** de la inauguració la va fer el prior de Lluc, Ramon Ballester.
- 17** En aquesta ocasió, Maria de la Pau Janer féu una entrevista al pintor que reproduïm: **Josep Coll Bardolet al Museu de Lluc.**
- 19** En l'acte de la inauguració, Gabriel Janer Manila pronuncià el següent parlament: **Elocució sobre les desgràcies que es deriven de l'ablatiu absolut.**
- 21** Joan Maimó i Vadell, per aquesta circumstància, també escriví: **El músic-poeta dels ulls.**
- 22** Climent Garau fa un comentari d'actualitat lligat amb el tema de l'Editorial: **L'home buit de la Comuna de Bunyola.**
- 23** **L'ESGLÉSIA NOSTRA**, presenta un comentari d'actualitat. Una reflexió de Bartomeu Bennàssar sobre l'assassinat dels sis jesuïtes i dues criades a la Universitat Centroamericana, esdeveniment que ha commogut l'opinió pública. **Crec en l'Església... màrtir.**
- 26** Miquel Pons va presentar, per les festes de Sant Jaume del 1988, el llibre de poemes del poeta santanyiner Antoni Vidal: **«A l'alba lila dels alocs».** Publicam aquest parlament.
- 29** La Fundació «Caixa de Pensions» ha muntat una exposició prou interessant al Museu de Mallorca, del 2 al 28 de gener del 1990: **Papallones.**

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

5106991265

EDITORIAL

L'anivellament despersonalitzador

Ningú no nega, a hores d'ara, que cada dia les relacions de l'home són a nivell internacional, planetari i àdhuc universal. Tancar-se «ombrívols dins una llar històrica» pot ser suïcida: per a la persona i per al poble.

Però no és gens ni mica personalitzador, és a dir, afavoridor de la dignitat íntegra de la persona i de tot el seu desplegament humà, voler per tots els mitjans —que són molts i subtils i eficaços avui en dia— que les persones i els pobles facin la mateixa mida per amunt i per avall, escapçant-los allò que puguen tenir de més característic i diferenciador.

Fixau-vos com aquest pretès universalisme, és manejat i manyuclat poderosament avui en dia per les dues grans potències que pretenen això precisament: anivellar. Una d'aquestes potències s'està crivellant interiorment a hores d'ara; i l'altre tità n'està orgullosament satisfet. Aquest darrer, el de les multinacionals que a la part del món dita occidental imposa la moda en el consumisme, en la planificació tècnica i en la forma massiva de pensar, d'expressar-se —també amb l'ús de la seva llengua—, de vestir, de divertir-se. I ai d'aquell qui es vulgui escapar del seu imperi!

A cap observador, amb una mica de cervell, li fuig del pensament el perill que és a l'aiguait: l'home programat, robotitzat, autòmat, despersonalitzat!

L'agressió imperialista d'aquests signes està fent matx a Amèrica llatina. Les recents víctimes d'El Salvador —de què parla un comentari d'aquest número de LLUC— en són un tràgic exponent. Més d'un els podem considerar màrtirs de la justícia, volguda per l'Evangeli de Jesús de Natzaret, l'alliberador dels oprimits (Cfr. Lc 8, 16-21), màrtirs de la fe per tant, però són víctimes també i alhora d'un poder que vol esclafar la diferència dels pobles, la llibertat, el dret radical dels homes a decidir lliurement el camí de la convivència, del progrés, del desenrotllament humà en tots els sentits, de construir en definitiva el seu ser d'acord amb la tradició i de cara al futur.

Les grans proclames d'internacionalisme i d'universalisme poden concretar-se llastimosament en fets com els que deploram. També entre nosaltres. Se'ns vol convèncer que hem de renunciar a les nostres «diferències», que les hem de dissoldre dins espais més amplis, per esser europeus i després universals. Ben entès que hem de ser europeus des de l'Estat del qual formam part per diverses circumstàncies històriques, imposades sobretot en els orígens. (No és necessari recordar com són d'arbitràries i repressores de les nacions històriques les fronteres europees i altres...).

Els crits frenètics contra l'autodeterminació escupen baf d'imposició homogeneitzadora, la que fa possible sotmetre fàcilment els pobles despersonalitzant-los.

L'autodeterminació és un dret irrenunciable que sempre ha de conservar tota persona i tot poble per esser qui és, per garantir la seva dignitat. El nivell, l'alçada, l'amplada, determinat per un poder imperialista, de qualsevol signe, no afavoreix sinó que esclafa la persona i els pobles, cridats a ser solidaris, germans, de totes les persones i de tots els pobles, sense discriminació, sense fronteres.

Cap al 1993: Una Europa contra el planeta?

per Joan Buades

«El 1986 les primeres 500 empreses transnacionals es repartien així: EUA: 216, CEE: 140, Japó: 87, altres països: 57».

«Europa sencera no aixoplugarà d'aquí a cent anys més que d'un 3 a un 6 % de la població del planeta».

«Cada europea, cada europeu porta una responsabilitat. A la Gran Bretanya una família de quatre persones produeix 44 tones de CO₂ per any: el 25 % provenen de l'automòbil individual... Un cotxe consumeix cada 1.000 km. tant d'oxigen com un ésser humà per respirar durant un any. El rentat d'un cotxe esmerça 190 litres d'aigua de mitjana. La rentadora, 120 litres. El renta-plats, 80. La major part no deixen a penes elecció: el sistema és obligatori. I la responsabilitat no es dona sense diferències socials: a París, als "barris benestants", es despèn més de 200 litres d'aigua per dia i habitant, mentre que als "barris populars" es limita a 90 litres. Però hi ha responsabilitat» (1).

Si volem entendre res del context profund que mena a una part d'Europa cap al Mercat Únic del 1993, caldrà tenir ben presents aquestes cites. D'antuvi, la planetarització del sistema industrial exigeix una millora de la competitivitat tecnològica i financera de les decandides empreses oesteuropees, capaç de fer front a la nova hegemonia japonesa i el recés nord-americà. Segonament, no cal oblidar que tan fabulosa concentració de poder, riquesa i consum és gaudida per una petita part de la humanitat que, en un futur proper, minvarà encara més. O, en fi, que el desigual repartiment de la capacitat de consum al Nord hiperindustrialitzat afecta abassegadorament l'equilibri ecològic de la Terra.

Nogensmenys, als finals dels vuitantes estam assistint a l'enderrocament dels règims industrials comunistes a l'est d'Europa. Per a nosaltres, ecosocialistes, aquest fet, lluny de qüestionar el vell projecte paneuropeu de Jean Monnet, pot afectar-ne el ritme i l'extensió però no alterar-ne la seva orientació antiecològica i antitercermundista originàries.

A aquestes altures del segle només hi ha tres models interpretatius de l'evolució futura d'Europa: el *liberal*, avui hegemònic, representant la Realpolitik de la Megamàquina industrial; el *neofeixista*, rediviu i en expansió a mesura que el declinar del continent avança; i el *verd*, de nova planta, que es va estenent a mesura que creix la consciència de l'abast planetari de la destrucció de les fonts de la vida. Expliquem-les succintament.

(1) Aquestes cites així com bona part de les dades i el rerefons del present article provenen de l'avantprojecte programàtic titulat «*Pour une alternative verte en Europe: Manifeste écosocialiste*» de propera publicació en espanyol per la revista de ciències socials *Mientras tanto*.

I

EL MODEL LIBERAL

Conseqüència directa tant de la creixent mundialització de capitals com de la guerra freda, la idea del Mercat comú no ha assolit una dimensió rellevant fins a la dècada dels '80. Des del 1957, quan l'airí anomenat «ideal europeista» de Jean Monnet va prendre cos al costat nord-americà d'Europa, fins al 1981 no hi va haver més que tímids avenços i encara en matèria estrictament econòmica. Les economies de l'oest creixien cofoiament disperses (del miracle oestalemany a la puixança electronuclear francesa, de l'alegria comercial del Benelux a la industrialització tardana de la Itàlia del nord) a redòs dels generosos EUA. No és fins al primer quinquenni dels '70 que les coses comencen a canviar. El 1970 el dòlar deixa de funcionar com el patró monetari internacional, tot marcant la fi del domini econòmic absolut nord-americà a escala mundial. Així mateix, el 1973 coneix la primera crisi greu de subministraments de recursos energètics al Nord. Les restriccions petrolíferes d'aquells anys faran palès com és de dependent Occident, ric i superindustrialitzat, d'un Sud míser i subdesenvolupat però que té en el seu sòl i subsòl la clau de la riquesa del planeta.

Altrament, és llavors quan apareixen els primers indicis de desgel a Europa: l'*Ostpolitik*, l'obertura a l'est, promoguda pel govern de gran coalició socialdemòcrataliberal de Willy Brandt constitueix, a més d'una humanització precària encara de les relacions entre els pobles de dos estats que no són sinó una nació, de facto, una incorporació sibil·lina de l'RDA al Mercat Comú a través d'acords econòmics preferencials subscrits amb l'RFA.

A la cruïlla dels '80 l'avenir de l'Europa de l'oest és desolador. La mundialització de mercats, capitals i indústries amenaça amb deixar en una posició residual el conjunt d'economies fragmentades d'aquest costat de l'Atlàntic nord. És de finals dels '70, recordem-ho, que podem datar el canvi de partenaire econòmic privilegiat dels EUA d'Europa de l'oest cap a l'Extrem Orient, cap al Japó. La petitesa, la suïcida competència intereuropea, l'oblit que l'essència del sistema industrial capitalista és la seva capacitat ampliada de reproducció i, per tant, d'innovació tecnològica, varen mostrar com rere l'eufòria consumista dels seixantes i primers setantes l'Europa de l'oest s'hauria d'espavilar si volia seguir pertanyent al club dels grans. Segonament, aquesta feblesa tenia un correlat militar. Els EUA no fornien només un aixopluc econòmic a la reconstrucció europea sinó que també ens feia un protectorat militar seu. El pas de la doctrina de «dissuassió nuclear» —per la qual es comportaria una escalada nuclear que implicaria la Destrucció Mútua Assegurada (MAD)— a la de «guerra nuclear guanyable» d'autoria reaganiana —era es deia, possible «guanyar» una guerra nuclear si se n'acotava un «escenari» i si s'era el primer a «colpejar»— va tenir unes conseqüències traumàtiques per a Europa sencera. Independentment

del bloc militar a què s'està sotmès, la doble decisió del 12.12.1979 d'instal·lar 572 míssils d'abast mitjà al costat europeu de l'OTAN va ser percebuda per amples capes de població europea com l'instrument per fer possible una guerra nuclear limitada al nostre continent. Europa havia deixat de ser la protegida dels EUA i de l'URSS i, mostra de la deriva tercermundista del continent, podia esdevenir, talment el Golf Pèrsic, un escenari de conflicte nuclear on dirimir *limitadament* les diferències entre els supergrans. Encara que costàs l'anihilament total.

L'obsolescència tecnològica creixent, la manca de competitivitat i el subsegüent desplaçament de l'hegemonia comercial al Pacífic, la dependència dels recursos minerals i energètics del Sud, la satel·lització militar, són els factors bàsics que han guiat les transformacions institucionals oesturopees d'aquesta dècada. En dos sentits principals: coordinar els esforços econòmics, tecnològics, militars i polítics de l'Europa de la CEE a l'entorn de l'RFA i França (amb el permanent estira-i-arronsa de l'Anglaterra tatcheriana) i eixamplar els marges territorials intracomunitaris. En principi, cap al sud continental (Grècia, Portugal, Espanya), però ara, vist l'enderrocament sobtat dels règims de l'est, potser també vers els països postcomunistes que conjuguen una sòlida base industrial amb una tradició cultural occidental. A saber, l'RDA, Txecoslovàquia i Hongria. Igualment, de segur que el desgel permetrà que estats neutrals o neutralitzats a conseqüència de la Segona Guerra Mundial (Àustria, Suècia) establesquin, com a mínim, formes d'associació importants amb la CEE.

És clar que som davant la superació de l'ideal europeista de Jean Monnet, deutor del mapa bipolar de la Guerra Freda. D'aquí la rapidesa a firmar l'Acta Única el 1986, l'establiment d'un Mercat Únic per a l'1 de gener del 1993 o la proliferació de projectes paneuropeus d'investigació tecnològica.

A la vegada, allunyar el fantasma d'un camp de batalla europeu atòmic, biològic i químic on les superpotències poguessin dirimir futures diferències, i assegurar —fins i tot militarment en el lapse d'una o dues dècades— el subministrament fluid de matèries primeres a les Metròpolis d'aquí davant previsibles revoltes nacionals i populars del Sud, obliguen a anar pensant en un complex militar propi. En tal sentit, és significativa l'entesa fonamental fins ara entre la França de la «force de frappe» nuclear i una provada vocació intervencionista a Àfrica i al Pacífic i una RFA que —com el Japó— difícilment suporta ja romandre ocupada i desarmada quan la seva puixança industrial la impulsa a exercir novament un paper punter en les relacions de poder internacionals. La formació d'una brigada de combat d'elit franco-oestalemanya, el revifament de la hivernada Unió Europea Occidental (UEO) com a pilar d'una futura defensa europea autònoma, l'interès estratègic assolit pels programes EUREKA o ACE (nou Avió de Combat Europeu) són indicis que s'estan fent passes en tal sentit.

Finalment, allà on més conflictes hi ha és en el vessant polític. La qüestió del lideratge d'aquesta nova superpotència no està resolta. Per això s'ajorna sine die la cessió de poders legislatius reals al Parlament d'Estrasburg per part dels parlaments estatals comunitaris. Fins que no s'hi aconseguisqui una participació activa d'una Gran Bretanya posttatchariana, descartat el lideratge dels estats del sud per raons òbvies d'inferior desenvolupament, els destins comunitaris són regits, provisòriament i amb força tensió nacionalista, per Bonn i París. I no hi ha dubte que la deriva occidental de l'est pot provocar una hegemonia mitteleuropea sota direcció d'una Alemanya, si més no, confederada.

Així, és probable que l'RFA, momentàniament, desviï bona part dels recursos enormes que pensava invertir al sud del continent per hegemonitzar la reoccidentalització consumista de l'RDA, Txecoslovàquia i Hongria, i per donar suport material a la Perestroika soviètica. Aquesta seria la millor base per passar a ser el «primum inter pares» d'una Europa unida, gran potència industrial novament al costat del Japó, els EUA i l'URSS.

Aquesta és la projecció de les prioritats que expressa l'establiment a l'Europa de l'oest a hores d'ara, des dels liberals tradicionals fins als comunistes no estalinistes, per bé que cadascú posi l'accent en factors diferents segons els interessos específics de la seva clientela electoral: la llibertat absoluta del mercat i de l'explotació dels recursos mundials (el liberalisme històric), la preservació d'un mínim d'estat del benestar i una tèbia oferta neokeynesiana de reforma econòmica i protecció ecològica als països del Sud (socialdemocràcies nòrdiques, PCI) o el necessari pes creixent de les nacions sense estat més desenvolupades en una Europa amb fronteres estatals relaxades (Catalunya, Euskadi, Eslovènia, en el cas del nacionalisme industrialista).

II

EL MODEL NEOFEIXISTA

El model tecnofeixista és, més que una rèmorra d'un passat a extingir, una projecció plena de sentit en el futur. Fixem-nos com cal consignar-hi no només la puixança electoral d'un Front National a França, dels Republikaner a l'RFA o del Partit del Progrés a Dinamarca sinó el seu influx social i cultural en la dècada Thatcher per no moure'ns de l'Europa de l'oest. Aquesta incipient versió del neofeixisme, producte del darrer desenvolupament del sistema industrial i el reconeixement dels límits ecològics del planeta, té ben poc a veure amb les nostàlgies salazarista, franquista, mussoliniana o dels coronels, presents més o menys residualment al sud del continent.

El tecnofeixisme no s'oposa però al model liberal. De fet, com tot feixisme, arrela a partir de l'experiència de desempar i inseguretats que van interioritzant individus i sectors populars davant transforma-

cions radicals que afecten la seva vida quotidiana. No qüestiona les bases materials del credo liberal: el creixement econòmic, la hiperindustrialització tècnica intrínsecament progressista, ni el malbaratament de recursos humans i materials del Sud. Més aviat allò que el caracteritza és la recuperació del discurs antiigualitari i corporativista per assegurar els mateixos objectius que persegueix, malgrat la incredulitat d'alguns dels seus promotors, el liberalisme imperant: el manteniment de l'status quo, això és, la defensa d'un sistema de vida al Nord que se sap que mai no podrà ésser gaudit per la gran majoria de la humanitat, condemnada a patir fam o guerra al Sud, per manca de recursos ecològics.

Dos problemes ben visibles constitueixen la base de l'expansió d'aquesta modernització del feixisme: el declinar demogràfic europeu i la instal·lació massiva de persones del «Tercer Món» en els ravals de les Metròpolis del Nord sense renunciar a la seva cultura originària. Le Pen i Schönhüer apel·len la reacció instintiva de la gent davant aquesta allau d'immigrants del Sud (especialment provinents de Turquia i el Golf Pèrsic i de l'antiga Àfrica Occidental francesa) a ciutats com Berlín, Marsella, Londres, Frankfurt o París, alguna de les quals acull ja més d'un 25 % d'estrangers. I ho fa quan la darrera reestructuració del sistema indus-

trial imperant ha marginat de la població activa assalariada estable de força països un percentatge de gent semblant, bé sigui desempleada, bé subempleada. Així, matemàtiques primàries del tipus «Dos milions d'aturats, dos milions d'immigrants: preferència nacional, fora immigrants» poden arribar a sacsejar les consciències d'amples sectors socials.

Per altra banda, aquest paradigma revifa la vella solidaritat nacionalista paneuropea que ha malfiat sempre de tot el que véngui d'Àsia o de més al sud de la Mediterrània. Amb els seus dotze estats actuals, cal fer memòria històrica, la CEE reuneix tots els estats que eren potències colonials abans del 1914, tret de Rússia. El nou feixista sap que el mite liberal de la igualtat d'oportunitats per a tothom és perillós perquè fomenta en els pobres i desheretats del «Tercer Món» la vana il·lusió que si es porten bé amb el Fons Monetari Internacional i accepten el management cultural i polític occidental podran accedir un dia als estàndards de consum escandalosos que gaudim encara al Nord. Per això, el tecnofeixista malda per destruir el model de l'estat benefactor, fa del progrés tècnic vertiginós un tabú inqüestionable i aireja renovadament el discurs sobre els pobles «forts» i els pobles «dèbils», sobre la «naturalitat» de l'existència de pobles «desenvolupats» i «subdesenvolupats».

Així, un francès no és igual que un «pied noir» però tampoc aquest és el mateix que un magribí. Els alemanys de l'RFA parlen d'Ubersiedler o d'Aussiedler segons es refereixin a refugiats procedents de l'actual RDA o d'alemanys provinents de Romania o la Unió Soviètica. És perceptible per al coneixedor d'ambdues Alemanyes una certa fraternitat entre est i oestalemanys, d'alemany bo a Ubersiedler pròdig, però també un clar rebuig cap als Aussiedler nouvinguts amb un precari domini de l'alemany, una cultura poc occidentalitzada i una deficient qualificació industrial. No diguem ja cap als polonesos, una espècie de pesta de l'est en tots els sentits per a les dues Alemanyes.

L'afer recent sobre l'autorització o no dins una escola estatal francesa a un infant àrab de portar el vel prescrit per l'Alcorà o l'esgarrifant report de Günther Wallraff sobre la condició turca a l'RFA mostren la sensibilitat a flor de pell de capes significatives de població europea a l'hora de perpetuar els seus privilegis i la seva tranquil·litat de costums. Com més avanci el deute extern al Sud, el descens del pes demogràfic del Nord i la consciència de viure a un planeta amb recursos finits, més útil serà el tecnofeixisme per als qui saben que el «laissez faire, laissez passer» no és sinó una màscara de la desigualtat, de l'explotació humana, de l'espoli ecològic. Per als qui saben que una vertadera fraternitat entre el Nord i el Sud, tot i eliminar bona part de les guerres locals i assegurar la supervivència alimentària de tota la Humanitat, comportaria un clar descens de l'estàndard de consum occidental i una desindustrialització important a les Metròpolis. A escala global, estan d'acord a mantenir un món desigual on Europa, unida i

esdevinguda potència militar, defensi la seva posició privilegiada sense complexos. Fins i tot a costa de la supressió dels drets ciutadans formals propis de l'ordre liberal. El seu mirall és una mena d'apartheid planetari on els «blancs» serien els països superindustrialitzats del Nord.

III

EL MODEL VERD

El tercer model d'Europa és el que, per simplificar, podem anomenar *verd*. Si el liberal posa l'accent en el factor competitivitat econòmica i lideratge industrial, com vèiem a la primera cita d'aquest article; si el tecnofeixista, coneixedor de les implicacions de la segona citació, tempta de preservar nummantinament el poder de les Metròpolis; el verd en prioritza la tercera: evitar la catàstrofe ecològica.

Des dels històrics *límits del creixement* reportats pel Club de Roma a principis dels setanta, la marea verda no ha deixat d'estendre's. Feia temps, però, que la història de la destrucció de la Natura per la civilització industrial s'havia engegat. Així, avui sabem, per exemple, que la composició química de l'atmosfera va començar a canviar a la segona meitat del segle XIX. De llavors ençà, la combustió de carbó, petroli i de fusta ha alliberat més diòxid de carboni (CO₂) que el que n'han pogut absorbir els oceans i la fotosíntesi. A partir, emperò, de l'any 1950 aquest desequilibri es va accelerar. La Natura va trigar cinc mil anys, a la fi de la darrera glaciació, per augmentar un 50 % la quantitat de CO₂. Al ritme actual, les societats humanes hauran doblat aquesta quantitat en menys de cent anys. Cent vegades més ràpidament. Cap a mitjans '80 altres gasos emesos per les activitats humanes —metà, compostos de clor— varen doblar l'«efecte de serra» del CO₂. Aquests canvis canviaran el clima.

Prest es va saber, també, que aquesta guerra ecocida no té un responsable universal anomenat espècie humana sinó que la responsabilitat recolza ben desigualment entre els pobles. Fins i tot, n'hi ha que, a més de no participar en la destrucció, n'han esdevingut víctimes. Globalment, el 26 % de la població mundial (la que viu al Nord) consumeix ara mateix: el 86 % dels metalls no ferrosos, el 85 % del paper, el 80 % de l'energia, el 79 % de l'acer, el 53 % dels greixos alimentaris, el 38 % de les proteïnes i el 34 % de les calories. Hi ha avui més persones famolenques que mai. N'hi havia el 1980 un 14 % més que deu anys abans. Aquest neocolonialisme té en la militarització una de les seves principals vies de penetració: les despeses militars mundials representen força més que tota la riquesa de què poden disposar dos mil milions de sers humans a la Xina, l'Índia i Indonèsia considerades col·lectivament. Els EUA i l'URRS despenen la meitat del total, a saber: més d'un milió de dòlars per minut. El 1985 els salaris i pensions de l'exèrcit nord-americà van ultrapassar més de vint vegades el PNB d'Etiòpia. Les despeses militars mundials corresponents a 12 hores basta-

rien per finançar tot el programa de l'Organització Mundial de la Salut per eliminar la malària. Cada devuit o vint mesos la cursa d'armaments mata indirectament, per subalimentació, malaltia o analfabetisme, tanta gent a Àsia, Àfrica, Amèrica llatina i Oceania com tota la Segona Guerra Mundial a tota la Terra.

Escriure aquestes frases —i tantes altres que hi podríem afegir— no és fer catastrofisme sinó reconèixer la realitat del temps on vivim. Sense aquesta revisió de les prioritats globals no s'entendrà mai per què han esclonat en aquestes dues darreres dècades els nous moviments socials (l'ecologisme, el pacifisme, el de fraternitat Nord-Sud) i els antics més allunyats del conflicte ideològic central del segle, el de treball-capital (el feminisme, el demòcrataradical) a força indrets del Nord fins arribar a sacsejar les fronteres polítiques establertes a través del seu accés directe als Parlaments locals, regionals, nacionals i estatals de la majoria de països comunitaris sota la denominació genèrica de «verds». És aquesta una prova de la força que ha pres aquesta exigència d'una nova radicalitat.

El paradigma verd considera anacrònics els partits establerts segons esquemes polítics tradicionals. Pretén desbordar-los tot creant una divisió política i cultural nova: la prioritat ecològica. Què suposa aquesta? En paraules de Rudolf Bahro, el fonamentalisme verd suposa «externament, prioritzar l'ecologia davant l'economia, els interessos fonamentals i a llarg termini davant els immediats i a curt termini, tot concebut en el sentit d'una prioritat i no d'una exclusivitat. Cap a dins, ha de ser una política amb impuls espiritual i reivindicació moral. Una política de "retorn" de les Metròpolis [així anomena ell en bloc els països del Primer Món] comença amb una disposició al canvi personal...» (2).

En concret, quin és el context que s'anuncia per al model liberal de construcció d'una superpotència industrial europea? El sistema assoleix uns ordres de grandesa tals que un control general esdevé, cada cop més difícil: 6, 8, 10 mil milions d'individus, totes i tots diferents; 3, 4, 5 mil milions de joves menors de vint anys; una sobre capacitat militar de destruir 8 o 10 vegades la vida superior sobre el planeta; un parc de màquines equivalent a 40, 50, 60 mil milions d'esclaus; megalòpolis; 100.000 milions de dòlars esmerçats anualment en comerç mundial, operacions borsàries, mercats de canvis, compra i venda de divises... Els poderosos pensen encara en termes arcaics de poder i profit, de solucions unívokes. Cal introduir-hi transformacions radicals, també de les Institucions, si volem anar més enllà d'un mer ajornament de la catàstrofe, en mots de Noam Chomsky. Per a nosaltres, ecosocialistes d'Europa, és necessari renunciar a l'universalisme uniformador i afermar la realitat de la *relativitat cultural*. La humanitat existeix com una unitat. Però no pot realitzar-se, a l'època moderna, conforme a un model únic. La sortida rau en una pluralitat de formes ecosocials. Més aviat en un planeta de cultures que en una cultura

planetària. Un planeta «pluriversal». Això suposa, d'un costat, que les europees i els europeus ens concentrem en la resolució dels nostres propis problemes amb els nostres propis mitjans i, d'altre, que refusem tota solució que ratifiqui purament i simplement els nostres privilegis actuals.

Nosaltres, ecosocialistes, no consideram l'ecologia com un luxe per a classes acomodades i/o per a pobles rics. La nostra qualitat de vida no ens preocupa més que la supervivència al Sud. Els problemes i solucions del Nord i del Sud són interdependents.

En aquest sentit, ens oposam a una absorció de l'Europa de l'est per l'industrialisme consumista de l'oest. La convergència entre el Primer i el Segon món no es pot fer a costa del Sud i del futur mediat del planeta. Els europeus i les europees hem de reorientar els modes de producció, de consum i de vida dels països on vivim a fi que el Sud guanyi autonomia. Europa ha d'anul·lar el deute extern del «Tercer Món» i relançar l'ajut públic cap a les zones rurals i les cultures pageses a fi de permetre-hi una autosuficiència alimentària. És necessari que els països del Sud deixin d'estar arraconats en un paper de fornidors de matèries primeres i/o de substractants de les transnacionals en virtut d'avantatges capitalistes i estàtics. El desplaçament d'especialitzacions internacionals segons una concepció global i dinàmica ha de ser dirigida des de l'interior dels països del Sud. Això suposa la promoció dels intercanvis sud-sud i la creació d'un Banc del Sud.

No donam ni lliçons ni model: la perspectiva ecosocialista ha de reconèixer que allò que s'ha de

(2) Vegeu Rudolf Bahro, *Logik der Rettung: Wer kann die Apokalypse aufhalten?; Ein Versuch über die Grundlagen ökologischer Politik*, Weitbrecht, 1989.

senvolupat o es desenvoluparà a Europa no porta necessàriament en germen solucions per a les altres regions del globus. Simplement, estam i estarem sempre del costat dels pobres, dels explotats, dels exclosos, dels humiliats, homes i dones per igual. La «pluriversitat» no té altre sentit que inventar un món per a elles i ells.

En aquest context, doncs, el model d'Europa que preconitzam els verds s'oposa frontalment a la CEE, a la UEO i a qualsevol futura materialització d'una nova aliança militar europea, a tots dos grans blocs militars (l'OTAN i el Pacte de Varsòvia) i a tota passa encaminada al bastiment d'una nova superpotència industrial a aquesta regió del Nord. Som conscients que, si algun valor té el moviment verd al Nord, és el de pressionar per una desindustrialització en aquells camps que contribueixen més directament a precipitar la catàstrofe ecològica (nuclearització, hiperurbanització i abandó de l'agricultura, pol·lució, exhauriment dels recursos minerals i energètics no renovables, l'automòbil privat, el consumisme com a estàndard de vida ideal). Com que la democràcia de base i la noviolència (junt a l'ecologisme i el pacifisme) són les bases de la nostra política, propugnam que una estratègia de supervivència que es fonamenti en una reducció de l'industrialisme i dels estàndards de consum al Nord ha de comportar una reducció del poder dels estats europeus actuals que permeti també la supervivència de *totes* les nacions sense estat del nostre continent.

Els i les ecosocialistes no som tan ingenus, però, com per no tenir presents els intents creixents del management dels països més industrialitzats del Nord per integrar el moviment verd. La promoció d'una ben rendible «indústria del medi ambient» paral·lela i no substitutòria de les indústries ecodides actuals així com l'oferta política de la socialdemocràcia nord-europea d'establir una mena de «contracte ecològic» (3) amb l'industrialisme no podran amagar gaire temps la realitat de l'avanç del perill de destrucció global i la realitat de l'apartheid d'un petit Nord privilegiat contra un enorme Sud miser. Podria esser que l'industrialisme, que es veurà re-

duït prest a un únic vessant capitalista si es desmantellen els règims comunistes, cercàs una darrera legitimació «verda». En qualsevol cas, nosaltres, ecosocialistes, una mena de cavall de Troia en el cor de la Megamàquina, ens esforçarem a enfortir la realitat d'una alternativa fonamental en el camp ecològic, econòmic, social, polític i cultural que gosi anar, més enllà de la cosmètica, a les arrels de la cruïlla civilitzadora actual per tal de preservar un futur per a les generacions que ens seguiran.

I V

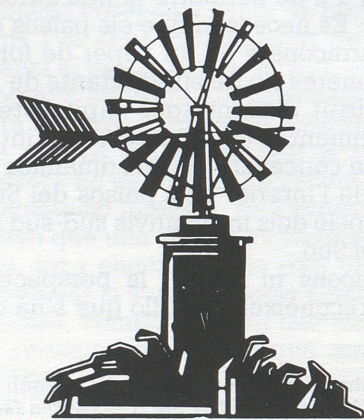
CAP A ON VAN LES ILLES

Quin paper triarem els individus i els pobles de les Illes, doncs, davant l'autopista cap al 1993? Farem costat al model liberal i acceptarem passivament el nostre destí de jungla de relax per als guerrers i guerreres de les classes mitjanes i baixes del nou imperi així com d'hospici dels sectors ja no productius per a les indústries nord-europees? Ens decidirem, a mesura que cresqui la crisi turística i la superpoblació sigui un fet, per l'apartheid tecnofeixista contra els «nous forasters» que ja comencen a venir del sud peninsular però també de més enllà de la Mediterrània? N'adoptarem un model mixt? Assajarem d'unir-nos a la gent i als pobles que preparen un canvi de sistema també des de dins de les Metròpolis, renunciant, per exemple, al creixement econòmic i alliberant la terra i els individus del jou turístic? O, i va especialment per a vosaltres, benvolgudes lectores i lectors d'aquesta revista, seguirem considerant que coses tan elevades no van amb nosaltres i que, en tot cas, allò que cal prioritzar són les essències del clan —la llengua, l'amenaça velada d'independència— al marge de les exigències renovades del Temps? Aquest dirà. Vosaltres també teniu la paraula.

JOAN BUADES

30 de desembre del 1989

(3) Llegiu-ne una interessant exposició a Oskar Lafontaine, *La sociedad del futuro*, Sistema, 1989.

Diario de Mallorca

un diari
per a tots els mallorquins

L'agricultura a les Balears i la C.E.E.

per Ramon Orfila i Pons

LA POLÍTICA AGRÀRIA DE LA C.E.E.

Tractar de la incidència que l'entrada a la CEE ha de tenir sobre l'agricultura a les Balears, és fer-ho d'un sector retardat, abandonat secularment per l'Administració, desorganitzat i vell a les nostres Illes, enfront del sector que podríem qualificar de més privilegiat de l'Europa Comunitària, que s'enduu un 70 % del pressupost de la CEE, amb unes cotes organitzatives altíssimes, i així i tot, amb uns problemes que sols es resolten per la via del compromís inequívoc de les autoritats comunitàries en favor d'una Europa Verda, per l'interès social, cultural, i de defensa del medi ambient que representa el seu manteniment.

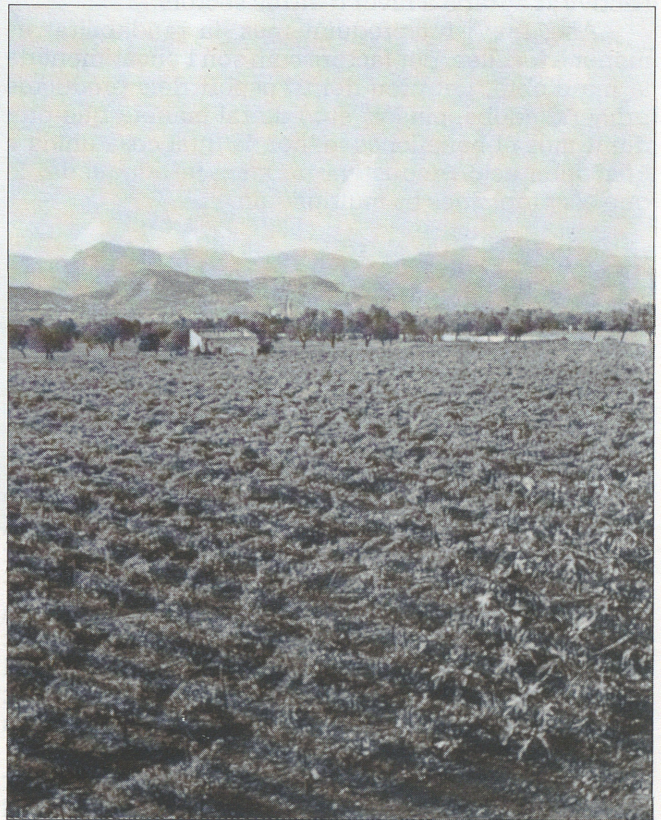
La reforma de la PAC (Política Agrària Comuna) de la CEE que coincideix, pràcticament, en el temps amb el nostre ingrés al Mercat Comú, es caracteritza pel nou enfocament que representa el que se cerqui adequar la producció a la demanda del mercat, desincentivant produccions excedentàries per la via de la seva penalització, i posant l'èmfasi en les reformes estructurals (F. Orientació) molt més que en el compromís d'adquisició de tota la producció excedentària per part de l'Administració (F. Garantia).

Així i tot, davant la qüestió que es planteja de si la Comunitat Europea vol mantenir o no la població agrícola com a tal, la resposta és rotundament positiva. La necessitat de mantenir un teixit social a les regions rurals, «capaç de conservar el medi ambient natural i de salvaguardar el paisatge creat en el decurs de cents d'anys d'agricultura», són motivacions determinants per a una opció social en favor d'una Europa Verda que protegeixi l'agricultura i serveixi, al mateix temps, els interessos a llarg termini de tots els ciutadans europeus, sense que això suposi un malgastament inacceptable de recursos econòmics i financers, tal i com recomana la comunicació que, sobre «El devenir del món rural» dirigeix la Comissió de les Comunitats Europees al Consell i al Parlament Europeu.

Així, es combinen en la Política Agrària Comuna Reformada, mesures de «foment de la retirada de terres de la producció», amb altres destinades a compensar les baixes rendes agràries a través d'indemnitzacions compensatòries, amb l'objectiu de mantenir l'activitat rural a zones en perill que aquesta desaparegui.

LA BAIXADA DE L'AGRICULTURA A LES ILLES

L'activitat agrària a les nostres illes ha sofert una progressiva deterioració, especialment pronun-

ciada els darrers anys, provocant una disminució constant de la població activa agrària, que ha passat a representar actualment un 7'44 % davant un 15 % a l'Estat Espanyol, aportant únicament un 1'80 % del Producte Interior Brut Regional, enfront d'un 4'78 % del 1977.

La caiguda de la renda agrària, la manca d'infraestructures suficients i el deteriorament de la qualitat de vida (per comparació amb el de la ciutat) dels pagesos de les Illes, han provocat una tendència cap a l'abandonament de l'activitat agrària, disminuint la fixació a la terra de la població agrícola, i desincentivant l'accés dels joves a l'ocupació agrícola, de tal manera que es capgira la piràmide poblacional i avui tenim que sols un 3'66 % d'aquesta població és menor de 19 anys, un 6 % té entre 20 i 24 anys, i la meitat de la població té més de 55 anys, amb les dificultats que aquest envelliment de la població activa agrària representa a l'hora de potenciar canvis que permetin capgirar la tendència cap a l'abandonament, i és que, certament, la realitat del sector agrari

és dura i es necessita de tota l'empenta, coratge i imaginació dels joves per a canviar-la.

Els «handicaps» insulars, i el de coexistir amb una economia cada vegada més «terciaritzada» no són aliens a aquesta baixa renda agrària, i les dades són prou significatives, de tal manera que davant les 30.400 pts./ha. productiva de mitjana a l'Estat Espanyol, les 24.400 pts./ha. de mitjana de les Illes, representen un desfasament important, que desincentiva l'activitat agrària a favor d'altres sectors.

Així, fins i tot produint més, la rendibilitat és menor a les Illes, per factors com són l'encariment de la mà d'obra, i el preu del transport dels productes primers (adobs, pinsos, etc.) de tal manera que produint més el benefici és menor, la qual cosa unida a una orientació productiva no sempre adequada, fa que els problemes es multipliquin.

ELS REMEIS

Però, enfora dels catastrofismes resignats, o interessats, que de tot hi ha, que tant abunden darrement, pens que les possibilitats de supervivència del sector són ben reals si, tant l'Administració com el mateix sector, són capaços d'actuar en la línia correcta.

Les possibilitats que dona el tenir un mercat com el que genera el sector d'hosteleria a les Illes, no s'haurien de desaproveitar, encara que això impliqui posar en dubte l'orientació productiva del subsector productor de fruites i hortalisses i, per contra, la necessitat d'orientar la producció segons la demanda del mercat, tant pel que fa a quantitat com a qualitat dels productes. El pacte intersectorial tan celebrat al principi de ser proposat i el fracàs del qual no ha estat analitzat profundament, ofereix unes possibilitats immenses si se sap afrontar amb realisme.

Una Administració amb voluntat d'intervenir s'hauria de plantejar els reptes de proporcionar al sector els estudis de mercat que generassin una producció adequada, així com la divulgació dels mitjans científico-tècnics necessaris per produir allò que el mercat demanda. Evidentment tot això té molt a veure amb l'existència d'una formació professional adequada a les noves exigències. Una formació professional dirigida als joves que es volen incorporar, però també als pagesos actuals, que tantes dificultats han trobat per formar-se tècnicament i professionalment i a qui exigim (exigeix la supervivència) uns coneixements que els permeti d'utilitzar màquines i productes cada dia més sofisticats.

EL COOPERATIVISME AGRARI: CLAU DE FUTUR

És evident que un dels dèficits més importants de la nostra agricultura és el baix nivell organitzatiu del sector. Unes cooperatives amb problemes de finançació i que massa vegades han generat desconfiances entre els agricultors que no s'hi senten identificats, i que, amb excepcions lloables, però excepcions a la fi, sols han complert la funció de procurar

subministres als pagesos, sense entrar en les tasques de comercialització dels seus productes, i unes organitzacions sectorials poc implantades, són els trets més característics del nivell organitzatiu del sector a les Balears.

En el cooperativisme agrari hi ha la clau del futur. Si es fa bé!

I no és descobrir res nou si deim que moltes cooperatives agràries funcionen tan malament que quasi m'atreveria a afirmar que millor si no existissin. I que no s'escandalitzi ningú. L'existència d'una vella cooperativa immobiliària, amb unes estructures desfasades i quasi sempre molt cares, sol ser un dels obstacles més grans perquè no se'n formi una de nova amb plantejaments diferents.

I per mostra un botó: El grau d'implantació del cooperativisme agrari a les Illes, amb 44 cooperatives i 22 SAT (64 en total), ens col·loquen en el tercer o quart lloc de les Comunitats Autònomes pel que fa a la superfície beneficiada pel cooperativisme.

En canvi si estudiem les cooperatives existents i els serveis que presten ens trobarem amb un fet clarificador: A les Illes sols tenim 4 APAS, un índex baixíssim i simptomàtic de la poca entitat de les cooperatives existents, i ho confirma el baix nombre de socis per cooperativa, 188, bastant inferior a la mitjana nacional (324).

L'ingrés a la CEE augmenta les exigències d'una ràpida adequació de les estructures productives i comercials a les d'un mercat que, ens agradi o no, és ara ja el nostre, i això és especialment cert en el sector agrari.

El fenomen de la concentració de la producció agrària en mans d'organitzacions de distribució alimentària i grans cadenes, suposa el fet actualment que a Dinamarca una sola empresa de distribució controla més del 80 % dels productes agroalimentaris. A França 10 empreses controlen aproximadament el 70 % de la demanda. A Suècia 3 empreses controlen el 60 %. A Suïssa 2 empreses controlen quasi el 70 %...

Quan les tendències del consum van en la línia d'exigir cada vegada més uns productes transformats i tipificats, 70 % a Europa, 90 % als EEUU. Quan és precisament en la transformació i en la comercialització on es queda la major part del valor afegit del producte. Quan són les grans cadenes de distribució les que tendeixen a controlar els mercats, és fonamental que es tendeixi a la concentració, a la integració cooperativa que permeti incidir amb més força en la industrialització i comercialització, de tal manera que s'asseguri la participació directa de l'agricultor, del ramader, en aquest procés. Només així assolirem unes organitzacions capaces de fer front als embats d'una competència cada vegada més dura, cada vegada més organitzada. Només així ens podrem plantejar produir per al mercat, amb garanties per al consumidor, però també amb garanties per al productor que la totalitat de la seva producció serà venuda, i a uns preus prefixats.

I no és inventar-se res. Això és el que estan fent a Europa des de fa molts anys, amb la garantia d'una experiència acumulada pels 700.000 treballadors enquadrats a cooperatives agràries a la CEE, amb 12 milions de socis que representen un 60 % de la producció agrària total.

A França, 250 cooperatives de 4.000, representen el 70 % de les vendes i controlen el 60 % de la producció agrària del país. Així podem entendre la seva capacitat d'incidir en els mercats, de marcar preus, de conquerir nous consumidors pels seus productes. La timidesa del cooperativisme a les Illes contrasta amb l'esforç de dinamisme desplegat a altres zones de l'Estat Espanyol com són Navarra i el País Valencià.

LA INDÚSTRIA LLETERA-FORMATGERA DE MENORCA

Un comentari a part mereix el sector ramader (45 % de la nostra producció final agrària) i específicament el del vacú, centrat especialment a l'illa de Menorca.

L'especialització lletera-formatgera de l'illa de Menorca malgrat totes les dificultats que travessa el sector, és la demostració de com els processos d'industrialització o transformació de la producció agrària són vitals per assegurar la rendabilitat d'un sector. 55 milions de litres de llet anuals dels quals quasi un 90 % es transforma en formatge (5 milions de qui-

los anuals), fan possible el manteniment directe o indirecte de 1.500 famílies, aportant l'esforç del sector al manteniment d'aquell equilibri (avui dissortadament cada vegada més desequilibrat) intersectorial que ha diferenciat la via menorquina del creixement.

Aquesta transformació que ha permès el manteniment i fins i tot el creixement de la producció de llet (producte excedentari per excel·lència a la CEE) ha fet possible la comercialització del formatge fet a Menorca sota tres tipus d'oferta, artesanal o natural (1.000.000 kg.), industrial o fet en base a llet pasteuritzada (1.500.000 kg.), i destinat a ser fos (2.500.000 kg.) evitant així l'aparició d'excedents de producció.

La dimensió mitjana de les finques (llocs) de Menorca ha permès el tipus d'explotació ramadera mixta intensiva-extensiva que, permetent l'aprofitament de les pastures pròpies ha reduït de forma considerable les importacions de fora de l'illa, amb l'encariment que representen. Aquesta dimensió ben diferent a cada illa, fa que mentre a Mallorca sols un 8 % de les finques tinguin de 20 a 100 ha. i a Eivissa representin un 10 %, a Menorca pugin al 40 % del total. I en canvi, mentre a Mallorca les menors de 5 ha. representen el 42 % i a Eivissa el 38 %, a Menorca sols arriben a un 18 %.

El vertader desafiament del sector ramader a l'illa de Menorca rau a saber reduir costos de producció per la doble via d'aprofitar racionalment els recursos naturals i a través de l'organització que els permeti afrontar una política de compres en comú de matè-

ries primeres, i a plantejar-se la comercialització conjunta de les produccions i especialment del formatge (actualment existeixen 10 empreses comercialitzadores inscrites en els registres de la denominació d'origen) per la via de la consolidació dels mercats actuals (Mallorca i Catalunya essencialment) i la conquesta dels europeus, mereix ésser tinguda en compte.

La mateixa existència d'una denominació d'origen que empara la utilització del nom d'origen del producte (Mahón és el nom protegit), fa entrar de ple aquesta producció dins les tendències del consum a Europa, motivades cada vegada més per l'existència d'una qualitat controlada i unes garanties sanitàries absolutes.

Si se sap actuar de forma convenient en el sentit de garantir aquesta qualitat i sanitat controlada, i es fa feina a millorar imatge (la presentació del producte és cada dia més important), i vies de comercialització, potenciant la participació directa dels pagesos en tot el procés, les perspectives per a aquest producte inimitable són realment positives, i a un termini no gaire llarg se'n podrien recollir els primers fruits. L'exemple de formatges com són el Parmigiano-Reggiano que ha fet pujar el preu de la llet de la regió (per transformar-la en formatge amb denominació d'origen) fins al doble del que aquí es paga avui, potenciant que tota la llet produïda a la regió es transformi i adquirint la necessària per al consum humà d'altres zones excedentàries a meitat de preu, ens assenyala el camí.

Malgrat qüestions com la comercialització de la carn, són assignatures pendents pel camp menorquí. Certament representa una contradicció el fet que Menorca exporti mils de vedells acabats de néixer, cap a altres zones, d'on tornen engreixats, en forma de les més de 4.000 tones de carn que anualment s'importen cap a Menorca. Les cooperatives hauran de jugar aquí un paper fonamental, tant pel que fa a garantir un preu competitiu per a les matèries primeres importades per fer l'engreix a Menorca, com en l'organització industrial d'aquest engreix i, per supòsit, en la seva transformació i comercialització.

Però si a Menorca es compta amb un avantatge per la seva especialització productiva, també pateixen els pagesos la dificultat afegida d'un sistema contractual que representa un fre al desenvolupament d'un empresariat amb iniciatives. Es tracta de la «Societat Rural Menorquina», sistema d'amtgeria amb característiques pròpies, regida pel dret foral, que limita la capacitat de decisió i d'iniciativa del pagès, no garantitza la seva permanència en el lloc de feina i dificulta l'accés dels agricultors als ajuts de l'administració.

«ILLES VERDES»

L'opció a favor del manteniment de l'activitat agrària té diferents vessants a les Illes. D'una banda ha de servir per a garantir la supervivència d'un sec-

tor, amb una importància a nivell cultural i social vitals pel manteniment dels trets culturals i d'identitat propis de les Illes.

D'altra banda, és la garantia del manteniment del medi ambient, cada vegada més amenaçat per la progressiva utilització urbanística de del sòl rústic.

En aquest sentit és alarmant la xifra de les 3.000 ha. de terres de cultius abandonades en els darrers anys, i com la sobrevaloració del sòl rústic, unida a la caiguda de la renda agrària, amenaça amb augmentar aquestes xifres en poc temps si no canvien les actituds permissives de certes administracions. La progressiva parcel·lació, irreversible quan s'ha consolidat, duu el camí de canviar la mesura mitjana de les finques a moltes zones de les Illes, fent inviable la seva utilització agrícola rendable pel futur.

És fonamental, per tant, que l'Administració tenguí clara l'opció a favor d'unes «illes verdes», que impliqui la voluntat de mantenir «un teixit social al camp de les Illes» capaç de «conservar el medi ambient natural i de salvaguardar el paisatge creat en el decurs de segles d'activitat agrària», segons recomana la pròpia Comissió de les Comunitats Europees (COM 85. 333).

L'ACTIVITAT AGRÀRIA, VITAL A LES ILLES

Aquesta opció, que significa afrontar el desafiament de mantenir una activitat agrària que afavoreixi la fixació de la població agrícola a la terra, no esta-

libreria
Jovellanos

- pósters
- làmines
- postals...

Jovellanos, 7 Tel. 72 14 66
 Ciutat de Mallorca

ria tampoc en contradicció amb els objectius comunitaris de desincentivar la producció d'excedents ja que, pràcticament l'única producció important de les Illes subjecta a intervenció és la lletera, i d'una banda l'especialització formatgera en augment i de l'altra la tendència general a Europa a baixar la producció lletera, farà que en un curt temps es replanteixin les polítiques limitadores de les produccions de llet i els seus derivats.

En aquest sentit és fonamental que l'Administració de les Illes entengui i sàpiga fer entendre a Madrid i, si cal, a Brussel·les, que una illa és un territori fràgil, i que el manteniment de l'activitat agrària és vital per mantenir el medi natural. Que «pagès» és igual a «mantenedor del medi natural» a una zona com la nostra on la sobrepressió urbanística i la baixa renda dels agricultors amenacen amb despoblar el camp i donar-li utilitzacions semiurbanes.

Per això la protecció que la CEE destina als agricultors de les zones de muntanya o les zones desfavorides amb amenaça de despoblament s'haurien d'estendre també als pagesos de les Illes, acceptant que aquests fets fan que perilli una activitat que el mateix Comitè Econòmic i Social de la CEE considera «necessaris per a l'equilibri insular» en el seu dictamen sobre les regions insulars desfavorides de juliol del 1987, en contraposició als «perills d'una reducció irracional de les terres de cultiu».

Tres són, per tant, les actuacions que l'Administració hauria d'assumir:

La de procurar canvis estructurals que permetin augments de la rendabilitat agrària.

La de posar fre a les utilitzacions no agrícoles del sòl rústic.

La de posar en pràctica una política compensatòria de les rendes agràries cada vegada més baixes.

La formació i la informació esdevenen vitals en tot aquest procés i l'Administració, que ha de donar aquests serveis, necessita superar les actituds paternalistes mantingudes fins ara, i canviar-les per actituds incentivadores, dinamitzadores. Assegurant en empresaris els nostres agricultors, assegurant el seu assessorament tècnic i de gestió d'empreses és una tasca pendent i urgent a la qual s'han de dedicar esforços preferents.

PROTECCIÓ DEL SECTOR AGRARI, JA ARA A LES ILLES

Totes les societats industrialitzades de l'Europa Occidental han fet l'opció d'instituir diversos mecanismes de protecció del sector agrari. Ara és el moment que ho faci també l'Administració Autònoma de les Illes, i per això fa falta una actitud ben contrària a la que es manifesta a la nova llei (ara encara projecte de llei) del Sòl Rústic. Una llei liquidadora de l'activitat agrària per la via de la permissivitat urbanitzadora. Una actitud, que hauria d'assumir actuacions incentivadores del manteniment de l'activitat agrària, de millora decidida de la qualitat de vida dels pagesos (electrificació, telefonia rural, accessos) i que propiciïn noves orientacions productives i unes organitzacions capaces de garantir la participació dels pagesos en els processos de transformació i comercialització.

És evident que aquest plantejament voca de front amb els criteris d'aquells que sols cerquen els beneficis immediats i que consideren que la terra és una simple mercaderia, subjecte a les lleis sagrades del mercat, i que si la demanda així ho vol, s'han de considerar des del punt de vista urbanístic (el camp és un conjunt de solars, amb arbres o parets seques, potser provisionalment amb vaques que hi pasturen, però al cap i la fi, solars edificables)... i que qualsevol altre plantejament atemptaria contra la llibertat individual.

Jo pens que, com diu Oskar Lafontaine, la llibertat individual, sempre lligada des del punt de vista conservador a la propietat, té dues germanes, la solidaritat i la responsabilitat. Solidaritat amb la naturalesa, i amb les generacions futures. És necessari, per tant, que ens plantejem si el futur que condicionam pels nostres fills el plantejam des del punt de vista de la solidaritat amb ells i des d'una opció responsable.

Es Mercadal, 26 de juliol del 1989

RAMON ORFILA I PONS

Mallorca i Las Vegas, models semblants?

per Sebastià Verd

Molt s'ha escrit sobre el futur d'Europa després del noranta-dos i, sobretot, de les repercussions que aquest fet tindrà sobre cadascun dels territoris que formen els dotze Estats signants del Mercat Comú. Però, indubtablement, encara no s'ha escrit a bastament. Si més no, encara urgeix que a Mallorca es reflexioni sobre aquesta qüestió, ja que una vegada hagin desaparegut les fronteres econòmiques, la lliure circulació de capitals i de persones implicarà canvis que aniran, ben segur, més enllà d'un simple afer de mercat: es produiran canvis sociològics i culturals a nivell continental, variacions que tendiran a avançar cap a la unitat política tot d'una que es volti la cantonada del segle.

Davant aquests canvis que s'acosten sembla que la major part de la nostra classe dirigent, sigui política o econòmica (una amb el suport de l'altra, segurament), s'ha decidit per aclucar els ulls. Al cap i a la fi —diuen— ja fa anys que Mallorca és a Europa, gràcies al turisme, fins i tot abans de l'ingrés de l'Estat espanyol a la Comunitat Econòmica Europea. Res canviarà, pensen. I, de fet, aquesta actitud compta amb el suport d'una certa raó. Mallorca és immersa en una activitat econòmica basada en la lliure circulació de persones (turisme i immigració) i també de capitals (presència de Tour Operators i fortes inversions immobiliàries) de manera que l'impacte del noranta-dos no ha de suposar, contràriament a altres territoris, cap novetat important, sinó més bé la confirmació d'un sistema que ha permès el desenvolupament actual. Un sistema, però, que a hores d'ara ja es presenta com a caduc i necessitat, per tant, d'una profunda revisió.

És evident que amb la desaparició de gran part de les actuals traves econòmiques, Mallorca esdevindrà un paradís pels jubilats europeus. El turisme tindrà, amb el noranta-dos, un futur assegurat, encara que pugui sofrir canvis importants. El nostre bon clima en relació als països del Nord, la supressió d'obstacles financers, la liberalització del trànsit aeri, la igualtat dels drets socials i fins i tot polítics en l'esfera local, tot farà encara més fàcil establir-se a l'illa, amb la qual cosa pot accentuar-se el procés de desnaturalització a què està sotmès el poble mallorquí. La pèrdua de la propietat sobre el territori i la pèrdua de la llengua com a identitat col·lectiva poden ser conseqüència directa de l'Europa sense fronteres.

És per això que creim que encara no s'ha escrit a bastament sobre el noranta-dos, una data convertida en mite. Els impactes socials i culturals poden convertir el nostre territori en un simple espai —com Las Vegas— on no hi ha cap altre signe d'identitat més enllà del negoci. Però, tot i això, no ens convé adoptar aquesta actitud derrotista com a pròpia, atès que Europa és un fet irreversible i, fins i tot, irrenunciable, en el qual també hi podem participar malgrat la nostra petitesa. És evident que permetre que el derrotisme guanyi terreny no és més que un altre sistema de passar-se la vida mirant-se el melic. Ser anti-europeu a les portes del segle XXI no només suposaria fomentat un aïllament incomprensible sinó que, sobretot, seria com desitjar un desastre econòmic encara superior.

Davant l'Europa del noranta-dos cal dissenyar per tant un projecte de país que permeti la integració sense el trauma de l'acceleració dels actuals processos de destrucció del territori. Convé posar mesura, des d'ara, al desenvolupisme desfermat. És en aquest sentit que resulta ben necessari dissenyar uns objectius segons el paper que desitjam jugar en el futur, amb el convenciment que per molt petit que sigui el nostre territori pot ser qualque cosa més que una simple residència d'ancians, un balneari de luxe o el lloc de disbauxa estiuenca de tot el turisme barat. La Mallorca del noranta-dos, per exemple, podria ser una terra de relació cultural que, aprofundint en les seves pròpies arrels, s'ofereix com a punt d'encontre de les restants cultures europees.

Europa, si no perdem de vista les nostres pròpies arrels, pot esdevenir un objectiu a aconseguir, però per això seria necessari canviar el no-projecte actual de destrucció per un pla d'acció que contempli la cultura (entesa en el seu sentit més ampli: protecció de la llengua, conservació del patrimoni, defensa del paisatge, ecologisme...) com una inversió de futur.

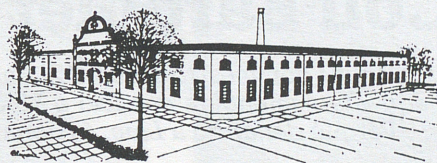
En definitiva, l'Europa del noranta-dos no representa per a nosaltres cap «Jauja», com alguns volen creure per així mantenir i justificar el ritme de creixement actual, ni tampoc un fet negatiu per si mateix, com altres volen presentar. Europa ens obligarà a canvis d'actitud, de manera que els seus efectes negatius o positius dependran, en bona mesura, de nosaltres mateixos. Cal avançar amb projectes seriosos que ens permetin participar en la construcció d'Eu-

ropa, esser participis i no només espectadors, que és la manera més senzilla de convertir-se en víctimes. Dissortadament, però, a la Mallorca d'avui l'únic que sembla interessar és el guany immediat, l'especulació, el que ens permet mantenir intacte el fals orgull de poble ric, d'alta renda per càpita, una situació que encara es pot perllongar uns quants anys més, seguint mercadejant aquí i allà sense escoltar cap veu que no sigui la de la pròpia butxaca.

Els impactes del noranta-dos arribaran a Mallorca de molt diversa manera. De nosaltres dependrà que els seus efectes siguin perjudicials o beneficiosos. Una Europa basada en la cultura i les llibertats democràtiques ha de permetre la supervivència de tots els seus pobles, per petits que siguin. Però cal tenir ben en compte que en una Europa de lliure mercat no és menys cert que existeix una regla indestructible d'oferta i demanda i que aquesta regla també és vàlida per a les col·lectivitats: si nosaltres continuem posant en venda el nostre territori i les nostres identitats és indubtable que entrarem a un cul de sac, a la desaparició cultural, la qual cosa permetrà als poders econòmics reconstruir l'illa segons el model nord-americà ja exposat, el de Las Vegas.

FÀBRICA D'ARTICLES DE PELL

guants

bosses

peces de vestit

i marroquineria en general

Gran Via de Colón

Telèfon 50 19 00

INCA

Coll Bardolet, entre el bisbe de Mallorca i el prior de Lluc, a l'ofici de la Diada del 1989

Presentació: Coll Bardolet al Museu de Lluc

Quan el bon amic i bon mestre Josep Coll Bardolet decidí fer aquesta esplèndida donació a Lluc ho tenia ben clar: «Perquè donar-ho a Lluc, és donar-ho a Mallorca».

Confongué —ben conscientment— semblants o idèntics amors. No basta voler perpetuar la seva obra al Museu de Lluc per ser el més visitat de Mallorca i el més conegut dels mallorquins. És el tribut generós a una institució que congria els més autèntics sentiments religiosos i patriòtics, que estoja l'art per enriquir espiritualment el patrimoni del nostre Poble, que crea cultura pròpia amb la mateixa llengua que ell aprengué a Campdevàrol.

La Sala Coll Bardolet és una digna extensió del llegat d'Antoni Mulet que configurarà, encara més, el caràcter etnològic del nostre museu.

Les pintures que Coll Bardolet ha deixat a Lluc són finestres obertes que esgarden la seva història personal. De vegades, miren endins del seu ésser músic i poeta i en treuen ramells que esclaten colors dins la serenor i la finesa d'uns gerros blancs. Altres vegades guaiten els paisatges verds de muntanyes i valls estrangeres amb la certa nostàlgia que dóna la terra llunyana. De vegades, surt la contemplació d'una cala encalmada amb la llampada d'un penyal

de llum. I, sobretot, la meravella de les vetllades de festa amb el revolt d'un copeo, un esclafit amb nervi o uns sonadors que fan surar amb els festers tota la màgia de la nit i del passat.

Quan els blauets anaren a Valldemossa, pel maig de 1987, per al seu nomenament de fill adoptiu, li donaren un enfilall de gràcies:

«...perquè encara que de naixença sou gironí i de major rodamón d'Europa, us heu casat amb la nostra illa, i amb ella viviu unes inacabables noces, una fidelitat corprenedora i fecundíssima».

«...perquè les vostres pintures ens han descobert l'ànima viva del nostre folklore amb tant de color desfermat i formes airoses».

«...perquè tot estimant Mallorca heu après a estimar Lluc».

«...A vós, bon amic i bon mestre, que pintau prodigiosament la llum mediterrània que us apassiona i desconcerta com el millor reflex de la llum de Déu, i que es torna plàcidament alba dins els corredors puríssims de la Cartoixa o en el vostre somriure d'amic:

Gràcies per tanta bellesa, per tanta bondat, en nom de Lluc o de Mallorca.

RAMON BALLESTER I VIVES
Prior de Lluc

El 1989 hem parlat de:

- ◆ Viatgers romàntics a Mallorca
- ◆ Reforma de l'Estatut d'Autonomia, ara
- ◆ Les emigracions dels balears d'antany
- ◆ Sor Francinaina, tota de Déu, tota del poble
- ◆ Les Illes a Europa
- ◆ Coll Bardolet a Lluc

Els temes fonamentals de la nostra cultura

Colors diferents dels que veig ara, molt distints dels de Mallorca. M'agrada recordar aquell temps, als Pirineus, quan anava pel camp amb els pares i ja em deturava a observar els paisatges amb una certa fascinació.

—Quin ha estat el seu particular camí d'aprenentatge?

—Un camí molt llarg i difícil que començà fa molts d'anys i que continua encara avui. Perquè cada dia em despert disposat a continuar esforçant-me, desitjant trobar nous colors que m'estimulin, llums per traslladar als meus quadres. És tracta d'una recerca constant.

—És el Mediterrani un pou de formes?

—Sí, el Mediterrani ofereix infinites possibilitats per a la creació i té una gran importància per a mi. Però també s'ha de tenir un esperit receptiu, saber captar la profunditat i, a la vegada, tota la riquesa cultural de les terres de la

Mediterrània, dels homes que habiten el seu paisatge. És essencial beure de moltes fonts per arribar

a una síntesi de formes i colors. Perquè l'art no sorgeix només de l'observació ni de les vivències

sta: al Museu de Lluc

u Janer

rossa, hi viu, des de fa més de quaranta anys, el
es terres, des de Campdevàrol on va néixer fins
fatigable, esperit inquiet sempre a punt per em-
ropa i d'Estats Units. Fascinat pels paisatges —les
oruecs, les boires del nord—, Coll Bardolet treba-
à on també un pianista i una escriptora cercaren

Coll Bardoleit

Presentació del Museu de Lluç

Quan el bon amic i bon mestre Josep Coll Bardoleit decidí fer aquesta esplèndida donació a Lluç ho tenia ben clar: «Perquè donar-ho a Lluç, és donar-ho a Mallorca».

Confongué —ben conscientment— semblants o idèntics amors. No basta voler perpetuar la seva obra al Museu de Lluç per ser el més visitat de Mallorca i el més conegut dels mallorquins. És el tribut generós a una institució que congria els més autèntics sentiments religiosos i patriòtics, que estaja l'art per enriquir espiritualment el patrimoni del nostre Poble, que crea cultura pròpia amb la mateixa llengua que ell aprengué a Campdevàdol.

La Sala Coll Bardoleit és una digna extensió del llegat d'Antoni Mulet que configurarà, encara més, el caràcter etnològic del nostre museu.

Les pintures que Coll Bardoleit ha deixat a Lluç són finestres obertes que esgarden la seva història personal. De vegades, miren endins del seu ésser músic i poeta i en treuen ramells que esclaten colors dins la serenor i la finesa d'uns gerros blancs. Altres vegades guaiten els paisatges verds de muntanyes i valls estrangeres amb la certa nostàlgia que dóna la terra llunyana. De vegades, surt la contemplació d'una cala encalmada amb la llampada d'un penyal

de llum. I, sobretot, la meravella de les vetllades de festa amb el revolt d'un copeo, un esclafit amb nervi o uns sonadors que fan surar amb els festers tota la màgia de la nit i del passat.

Quan els blauets anaren a Valldemossa, pel maig de 1987, per al seu nomenament de fill adoptiu, li donaren un enfilall de gràcies:

«...perquè encara que de naixença sou gironí i de major rodamón d'Europa, us heu casat amb la nostra illa, i amb ella viviu unes inacabables noces, una fidelitat corprenedora i fecundíssima».

«...perquè les vostres pintures ens han descobert l'ànima viva del nostre folklore amb tant de color desfermat i formes airoses».

«...perquè tot estimant Mallorca heu après a estimar Lluç».

«...A vós, bon amic i bon mestre, que pintau prodigiosament la llum mediterrània que us apassiona i desconcerta com el millor reflex de la llum de Déu, i que es torna plàcidament alba dins els corredors puríssims de la Cartoixa o en el vostre somriure d'amic:

Gràcies per tanta bellesa, per tanta bondat, en nom de Lluç o de Mallorca.

RAMON BALLESTER I VIVES
Prior de Lluç

LLUC

Subscriuiu-vos-hi ara!

Una peça bibliogràfica valuosa per a l'estudi etnològic i lingüístic de la Mallorca del segle XVII

Rebreu 1 exemplar gratuït d'aquest llibre si ens envieu 2 noves subscripcions a la revista

SUBSCRIPTOR QUE HA DE REBRE L'OBSEQUI

Nom .....

Adreça .....

Telèfon .....

Població ..... C. P. ....

Nom .....

Adreça .....

Telèfon .....

Població ..... C. P. ....

es fa subscriptor de la revista LLUC per a l'any 1990.

Farà efectiu l'import (1.700 ptes.) (estranger 2.500)

enviant un gir postal o taló bancari barrat

per un rebut domiciliat al Banc o Caixa .....

..... Núm. de compte .....

Nom .....

Adreça .....

Telèfon .....

Població ..... C. P. ....

es fa subscriptor de la revista LLUC per a l'any 1990.

Farà efectiu l'import (1.700 ptes.) (estranger 2.500)

enviant un gir postal o taló bancari barrat

per un rebut domiciliat al Banc o Caixa .....

..... Núm. de compte .....

Colors diferents dels que veig ara, molt distints dels de Mallorca. M'agrada recordar aquell temps, als Pirineus, quan anava pel camp amb els pares i ja em deturava a observar els paisatges amb una certa fascinació.

—Quin ha estat el seu particular camí d'aprenentatge?

—Un camí molt llarg i difícil que començà fa molts d'anys i que continua encara avui. Perquè cada dia em despert disposat a continuar esforçant-me, desitjant trobar nous colors que m'estimulin, llums per traslladar als meus quadres. És tracta d'una recerca constant.

—És el Mediterrani un pou de formes?

—Sí, el Mediterrani ofereix infinites possibilitats per a la creació i té una gran importància per a mi. Però també s'ha de tenir un esperit receptiu, saber captar la profunditat i, a la vegada, tota la riquesa cultural de les terres de la

sta: al Museu de Lluç

lu Janer

nossa, hi viu, des de fa més de quaranta anys, el tes terres, des de Campdevàrol on va néixer fins fatigable, esperit inquiet sempre a punt per em- opa i d'Estats Units. Fascinat pels paisatges —les oruecs, les boires del nord—, Coll Bardolet treba- là on també un pianista i una escriptora cercaren

Mediterrània, dels homes que ha- biten el seu paisatge. És essencial beure de moltes fonts per arribar

a una síntesi de formes i colors. Perquè l'art no sorgeix només de l'observació ni de les vivències

Coll Bardolet,

Presentació Coll Bardolet al Museu de Lluç

Quan el bon amic i bon mestre Josep Coll Bardolet decidí fer aquesta esplèndida donació a Lluç ho tenia ben clar: «Perquè donar-ho a Lluç, és donar-ho a Mallorca».

Confongué —ben conscientment— semblants o idèntics amors. No basta voler perpetuar la seva obra al Museu de Lluç per ser el més visitat de Mallorca i el més conegut dels mallorquins. És el tribut generós a una institució que congria els més autèntics sentiments religiosos i patriòtics, que estoja l'art per enriquir espiritualment el patrimoni del nostre Poble, que crea cultura pròpia amb la mateixa llengua que ell aprengué a Campdevànot.

La Sala Coll Bardolet és una digna extensió del llegat d'Antoni Mulet que configurarà, encara més, el caràcter etnològic del nostre museu.

Les pintures que Coll Bardolet ha deixat a Lluç són finestres obertes que esguarden la seva història personal. De vegades, miren endins del seu ésser músic i poeta i en treuen ramells que esclaten colors dins la serenitat i la finesa d'uns gerros blancs. Altres vegades guaiten els paisatges verds de muntanyes i valls estrangeres amb la certa nostàlgia que dóna la terra llunyana. De vegades, surt la contemplació d'una cala encalmada amb la llampada d'un penyal

de llum. I, sobretot, la meravella de les vetllades de festa amb el revolt d'un copeo, un esclafit amb nervi o uns sonadors que fan surar amb els festers tota la màgia de la nit i del passat.

Quan els blauets anaren a Valldemossa, pel maig de 1987, per al seu nomenament de fill adoptiu, li donaren un enfilall de gràcies:

«...perquè encara que de naixença sou gironí i de major rodamón d'Europa, us heu casat amb la nostra illa, i amb ella viviu unes incabables noces, una fidelitat corprenedora i fecundíssima».

«...perquè les vostres pintures ens han descobert l'ànima viva del nostre folklore amb tant de color desfermat i formes airoses».

«...perquè tot estimant Mallorca heu après a estimar Lluç».

«...A vós, bon amic i bon mestre, que pintau prodigiosament la llum mediterrània que us apassiona i desconcerta com el millor reflex de la llum de Déu, i que es torna plàcidament alba dins els corredors puríssims de la Cartoixa o en el vostre somniure d'amic:

Gràcies per tanta bellesa, per tanta bondat, en nom de Lluç o de Mallorca.

RAMON BALLESTER I VIVES
Prior de Lluç

La revista

LLUC

ofereix:

- ▶ assaigs sobre les manifestacions culturals que caracteritzen el poble de les Illes: llengua, art, literatura, història, religió, folklore, geografia...
- ▶ una visió i una reflexió actualitzades del present de les Illes amb perspectiva de futur.
- ▶ la promoció de tots els valors humans des de la fe cristiana, encarnada i compromesa en el nostre poble.
- ▶ l'impuls del procés de reconstrucció nacional del nostre país.

Entrevista: Josep Coll Bardolet al Museu de Lluc

per Maria de la Pau Janer

En un dels llocs més bells de l'illa, la Cartoixa de Valldemossa, hi viu, des de fa més de quaranta anys, el pintor Josep Coll Bardolet. Després d'haver recorregut moltes terres, des de Campdevàrol on va néixer fins a Mallorca, ha optat per la claror d'aquesta illa. Viatger infatigable, esperit inquiet sempre a punt per emprendre noves rutes, ha exposat a les millors galeries d'Europa i d'Estats Units. Fascinat pels paisatges —les muntanyes dels Pirineus, els pobles vora el mar, els fiords noruecs, les boires del nord—, Coll Bardolet treballa a l'estudi de ca seva, una antiga cel·la de la Cartoixa, allà on també un pianista i una escriptora cercaren refugi, decidits com ell a fer de l'art un estil de viure.

A partir de dia deu de setembre, hi haurà al monestir de Lluc un museu amb més d'un centenar de quadres d'aquest pintor. És la seva particular donació a l'illa que el va acollir.

—Com recorda els primers anys de la vida, els colors de la infantesa?

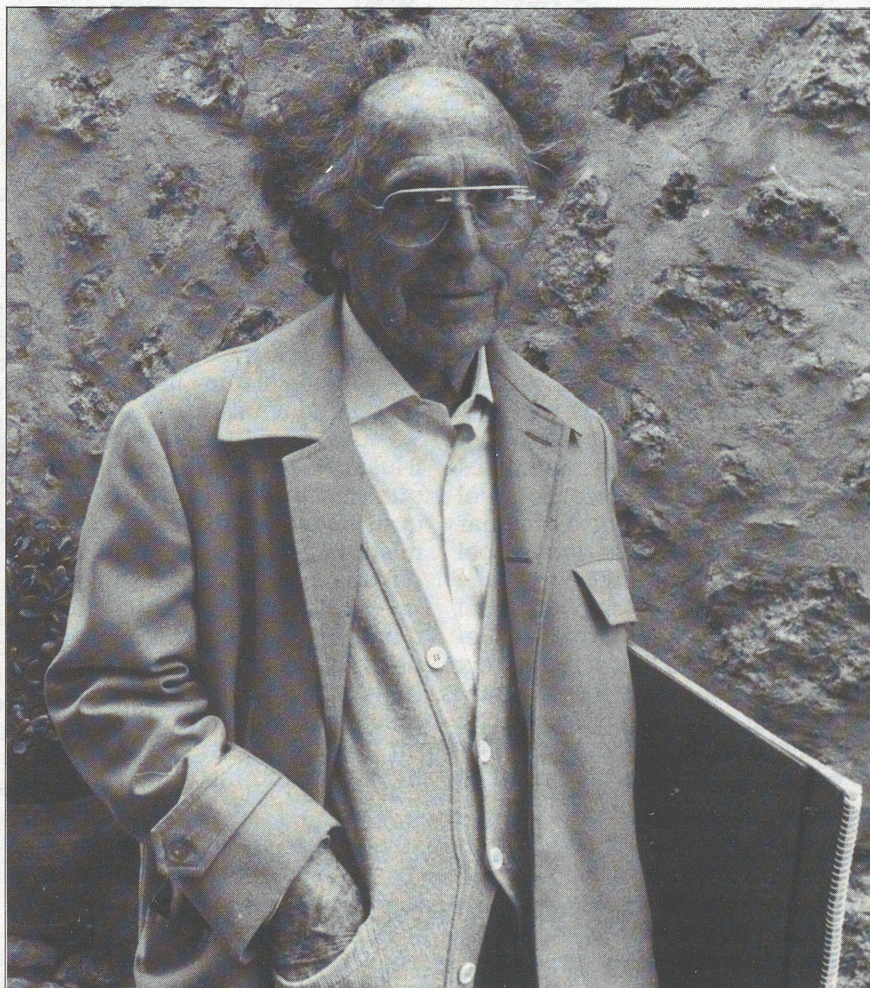
—És clar que record les tonalitats que contemplava en els meus primers anys, quan era un infant. Colors diferents dels que veig ara, molt distints dels de Mallorca. M'agrada recordar aquell temps, als Pirineus, quan anava pel camp amb els pares i ja em deturava a observar els paisatges amb una certa fascinació.

—Quin ha estat el seu particular camí d'aprenentatge?

—Un camí molt llarg i difícil que començà fa molts d'anys i que continua encara avui. Perquè cada dia em despert disposat a continuar esforçant-me, desitjant trobar nous colors que m'estimulin, llums per traslladar als meus quadres. És tracta d'una recerca constant.

—És el Mediterrani un pou de formes?

—Sí, el Mediterrani ofereix infinites possibilitats per a la creació i té una gran importància per a mi. Però també s'ha de tenir un esperit receptiu, saber captar la profunditat i, a la vegada, tota la riquesa cultural de les terres de la

Mediterrània, dels homes que habiten el seu paisatge. És essencial beure de moltes fonts per arribar

a una síntesi de formes i colors. Perquè l'art no sorgeix només de l'observació ni de les vivències

personals, sinó de tot el pes de la cultura.

—Molts dels seus quadres reprodueixen els balls mallorquins, els seus moviments...

—Perquè consider que són molt bells, em fascina l'agilitat dels balls, el seu ritme, la vivor. Sobre tot intent captar la sensació de moviment, més que el moviment mateix. Potser és més fàcil perquè vaig aprendre a ballar-los, i puc viure la música profundament. No oblidar mai la primera vegada que vaig assistir a un espectacle de balls mallorquins. Era una actuació de l'agrupació de Selva a les festes de Binissalem. M'agradaren tant que, després, record que tornava com a boig perseguint-los.

—Des de sempre, vostè s'ha caracteritzat per un profund interès pel folklore: les festes, els balls, els costums... Per què?

—Tot el que és popular té un valor extraordinari perquè revela l'ànima del poble, i nosaltres som fills del poble. He vist festes populars a Suècia, a Noruega, a Àustria..., a més de Mallorca, i totes m'han causat un gran impacte perquè són plenes de força.

—Quina diferència hi ha entre el pintor Josep Coll Barolet de pinzellada ràpida, inquieta, suggerent, i el que pinta meticulosament un bodegó, un joc de blancs molt elaborat, o el paisatge en el qual, fins i tot, es pot endevinar l'hora en què ha estat pintat pel tractament de la llum?

—No és el pintor sinó el model allò que determina un quadre. Segons un model o l'altre, el mateix artista pot pintar de diferent manera. Així, per exemple, en un dels meus quadres que representa els cossiers el més important és

transmetre una impressió de moviment, de vida; un bodegó, en canvi, pot convertir-se gairebé en una pregària blanca. La missió del pintor és crear estats d'ànim que, naturalment, ha d'haver copsat abans.

—Quan pinta un paisatge, prescindeix d'aquells elements que no li agraden?

—Sí, sempre, perquè l'art es basa en la llibertat. Només s'ha d'esser esclau de la captació de l'ambient general del que et sedueix. La visió inicial, el que t'ha impressionat en un primer moment, és el que ha de perdurar: la sensació de l'impacte que experimenta l'esperit de l'artista, la realitat vista a través del seu. Allò que més importa no és el que el pintor té al davant, sinó la sensació que li produeix.

—Vostè, que ha viatjat i ha conegut llocs tan diversos, quins són els que enyora?

—Enyor pintar els grisos del nord, l'antitesi de la llum. Perquè això precisament és el que ensenya a pintar la claror: haver aprofundit en les ombres, i a mi m'agrada continuar sempre aprenent. En els grisos hi ha implícites totes les gammes de colors.

—Què és el que l'impulsa a continuar endavant?

—Una profunda il·lusió. La il·lusió de la recerca constant de quelcom que mai no trobes però que endevines. La passió pels misteris de la naturalesa que ens envolta, pel món en què vivim.

—I que pretén amb la donació d'una col·lecció de pintura al monestir de Lluc?

—Amb aquest museu a Lluc, la meva intenció és fer un obsequi a un poble que estim, a la terra on he viscut durant tant de temps.

Crec que és bell que la gent descobreixi de mica en mica el món de l'art. En un llibre sobre el Renaixement, una vegada vaig llegir que aquella època fou rica en artistes perquè el poble havia après a fer seu l'art. Les dones que venien a la plaça del mercat, per exemple, sabien valorar la bellesa d'un quadre perquè l'art formava part de la vida.

—Vostè s'ha caracteritzat sempre per la preocupació per la bellesa. Una mostra és la seva tasca com a organitzador durant vint anys del concert de música coral al torrent de Pareis...

—Vaig descobrir la possibilitat de conjugar en aquell lloc la música i el paisatge, i vaig voler que els altres poguessin compartir aquest plaer. Hi he estat molt feliç, al Torrent..., sempre he cregut que la bellesa és la pau de l'ànima. Per això és important saber cercar-la i apropar-la a la gent.

—Com es fa un artista? Quin concepte té d'artista i quina funció ha de tenir a la societat en què vivim?

—No sé si un home es fa artista o si s'hi neix. Pens que potser en un moment determinat de la vida és important trobar la possibilitat de fortificar el que tenim dintre, d'enriquir la nostra sensibilitat. Però la riquesa interior ja s'ha de tenir abans, és la llavor que cal fer créixer. Per altra banda, el que defineix l'artista ha de ser la bondat, perquè l'enriquiment que l'art produeix per força ha de sembrar bondat en el cor de l'home. La funció de l'art, i per això també de l'artista, és millorar la societat i, també, crear estats d'ànim en els que s'hi apropin.

(Entrevista publicada a «Diario de Mallorca», 29 agost 1989).

Una cultura en marxa per a tot un poble.

XARXA
CULTURAL

Demaneu informació

Carrer Ample, 35 (Palau Mornau)

Telèfon 315 10 11 - 08002 Barcelona

Elocució sobre les desgràcies que es deriven de l'ablatiu absolut

per Gabriel Janer Manila *

Honorables senyors.

Estimats amics.

Fa pocs dies, l'home que ens reuneix en aquest lloc, l'entrançable Josep Coll Bardolet, em va demanar —i em va dir que ho feia personalment i a instància del Prior del monestir de Lluc— que digués unes paraules, havent dinat. No podia negar-m'hi, que altra cosa no tenc més que paraules. Aquesta és, doncs, la meva resposta al seu prec: el meu testimoni de gratitud a la seva generositat exemplar.

Diverses vegades he parlat de la seva persona i de la seva obra. Vaig fer-ho a Sa Llonja de Ciutat, en l'acte d'inauguració de l'exposició antològica. Ho vaig fer a Valldemossa, el dia que varen proclamar-lo fill adoptiu. Vaig parlar a Campdevàrol, pel gener d'enguany, quan entregà a la seva vila pirenenca un llegat de quadres semblant al que avui ha donat a Mallorca.

Es podria suposar, doncs, després de tantes vegades de parlar-ne, que en sóc un especialista. Com els antics predicadors que sovint s'especialitzaven en alguns temes particulars que sentien com a seus, perquè n'eren mestres: Aquell parlava de l'infern, aquell altre de la festa del Corpus, aquell de Sant Marçal, aquell altre del miracle de les noces de Canà... Doncs, ja ho sabeu: Si algú necessita una plàtica sobre Coll Bardolet, només que ho digui. Àdhuc m'atreviria a predicar-ne una novena.

Avui, emperò, parlaré d'altres coses i les faré avenir, que aquest és un dels punts més difícils de la retòrica: acoblar les idees espargides ençà i enllà del discurs. També parlaré una mica de mi, que és el tema, us ho asseguro, que més domín. I posaré un títol a la meva disgressió. He pensat que podia titular-se, si no hi teniu res a dir: *Elocució sobre les desgràcies que es deriven de l'ablatiu absolut*. Un tema que he meditat sovint durant aquest estiu en els meus passeigs solitaris per la platja. (He d'advertir que això de solitaris era una actitud intel·lectual, més que cap altra cosa: encara que sovint hi havia tanta gent que quasi no es podia passar, us asseguro que els meus passeigs eren, malgrat tot, solitaris).

L'ablatiu absolut —bé que ho sabeu— es construeix gramaticalment amb un substantiu en ablatiu amb el qual concorda un participi. Sol funcionar com

una oració subordinada circumstancial i estableix que, una vegada que ha succeït un fet, no es pot tornar enrera. A Mallorca deim: «Déu ens guard d'un ja està fet». Doncs, podríem dir: «Déu ens guard d'un ablatiu absolut». En trobaríem múltiples exemples al «De bello galico» de Cèsar. Havent traspassat el riu Rubicó, i empresa la marxa sobre Roma, després de l'ablatiu absolut, Cèsar pronuncia la famosa frase: «Alea jacta est!». Tot quant succeirà a partir de llavors, vindrà condicionat sense remei per l'ablatiu.

Una «questio quodlibetalis» de Sant Tomàs es planteja el conflicte següent: «utrum Deus possit virginem reparare». Perduda la virginitat, Déu no pot reparar-la. ¿Pot aconseguir que una dona que ha per-

* Aquest text va ésser llegit al monestir de Lluc, dia 10 de setembre de 1989.

dut la virginitat recuperi novament aquella condició? La resposta de Sant Tomàs és rotunda: la pèrdua de la virginitat és un fet que té conseqüències físiques i conseqüències espirituals. Pel que ateny les conseqüències espirituals, Déu pot retornar a aquella dona el seu estat. Quant a l'aspecte físic, Déu per un miracle pot fer que torni a esser verge de bell nou; però no podrà fer que allò que succeí no hagi succeït. «Alea jacta est!».

Però Déu —i aquest fou un dels principis del pensament modern— pot haver creat altres mons diferents del nostre. A vegades, subtilment diferents. Potser en un altre indret de l'univers, al santuari de Lluc d'una altra galàxia remota, hi ha en aquesta mateixa hora un grup de gent que seu entorn d'una taula per celebrar l'esplendidesa del seu amic pintor. I tot és exactament igual, en aquell altre punt: les mateixes taules, la mateixa gent, les mateixes cares, les mateixes autoritats, ai! Potser, amb la petita diferència que els nostres duplicats —en el fons no som altra cosa més que una col·lecció de cromos repetits— porten els calcetins d'un altre color.

Cap poder, emperò, no existeix que pugui fer que allò que succeí una vegada no hagi succeït mai. Aquesta fou, doncs, la meua solitària, quotidiana

meditació vora el mar. Res no podrà fer que tota la violació que hem exercit sobre la nostra terra, sobre els nostres paisatges: les nostres cales, les platges transparents, les pinedes frondoses i les garrigues... mai no hagi existit.

Ningú no sap, tampoc, si els paisatges de Coll Bardollet han existit mai. Potser existien en una altra galàxia, en una illa remota del firmament on els homes encara no han exercit la seva impúdica violació de la vida, on els homes encara no han venut la vergonya per quatre monedes mal pagades. On els homes encara no han recobert de ciment les platges tranquil·les, les pinedes frondoses i les garrigues.

Jo crec que, en algun indret del firmament, existeixen encara aquests paisatges intocats. En algun indret del firmament encara ningú no ha inventat l'ablatiu absolut, i ningú no ha passat el Rubicó, i ningú no ha dit encara: Alea jacta est!

I ara voldria fer una imprecació final: Que la Verge de Lluc ens permeti, en arribar-nos l'hora difícil de la mort —si hem estat bons al·lots, naturalment—, habitar un d'aquests paisatges lluminosos i clars de Coll Bardollet. Seran el nostre cel. Són ara el nostre paradís perdut.

GABRIEL JANER MANILA

El músic-poeta dels ulls

per Joan Maimó i Vadell

Coll Bardolet, l'home de muntanya, acostumat als horitzons oberts i a la mar llunyana, que ha sentit les delícies del paisatge i que ha tingut l'habilitat d'infondre l'entusiasme i el deler de conuiu-harmonicament amb la natura mitjançant els concerts del Torrent de Pareis, ha contemplat i eternitzat els núvols tardorals, els blaus canviants de la serra i del mar, els verds amb plenitud de fondària dels xiprers de la Cartoixa i els verds, pastats amb pols de lluna, de l'olivier de Valldemossa.

La brisa primaveral li ha fet brogir els pensaments lliberts i alegres i amb la flama del seu art ha fet brillar d'esperança l'ull de les flors.

Coll Bardolet és el músic-poeta dels ulls. Quan pinta expressa els sentiments fusionant amb el color la música i la poesia. Com les sent cor endins! Freqüentment en les seves converses té a flor de llavi algun dels versos de Maragall. A més de l'admiració i estima que té envers del màxim poeta del Cant Espiritual, són moltes les coincidències que els uneixen. Ambdós estimen la natura i de forma especialíssima la muntanya i ambdós diuen bellament les coses perquè abans les hi han vistes. Canten la natura tal com és, si bé transformada per l'emoció i la música i mai no la defugen, sinó que s'hi complauen, s'hi embeuen.

*...jo voldria, diu Maragall,
aturar tants moments de cada dia
per fê'ls eterns a dintre del meu cor!*

Ambdós empen la forma viva i plasmen el ritme bell de les coses. La poesia de l'un i l'obra pictòrica de l'altre, tenen una tendència a les visions extàtiques i a l'encantament, a l'autenticitat i a la vivència sentida. Si les seguim atentament podem gaudir de les imatges fidels de tantíssims moments vius de llurs creacions, que amb delicadesa i sensibilitat han sabut infondre l'ordre, el ritme i la música més adients i tot perquè abans les han sentit dins ells intensament.

L'estil, com diu Coll Bardolet, mai no canvia; canvia l'entorn, l'emoció, l'atmosfera, i malgrat emprar la pinzellada solta i espontània, quan el moment ho exigeix, utilitza la pinzellada subtil, etèria, amb líriques veladures.

Ara el somni, el doble somni de Coll Bardolet, s'ha fet realitat. El Monestir de Lluc, com abans Campdevàrol, té la seva pinacoteca. Des d'ara el bell indret de Lluc té un nou al·licient, un motiu perquè l'esperit hi pugui fruit amb la contemplació de les seves obres.

Felanitz, estiu de 1989

L'home buit de la Comuna de Bunyola

Als homes que tenim, per naturalesa, l'afany lloable de voler saber i veure com va el món, les coses del viatjar i de la comunicació se'ns van posant de cada dia més a l'abast i això ens pot ajudar a obrir portes i finestres i fer possible que ens arribi a tocar bé la soleiada de la Cultura Universal, cosa molt lloable i desitjada per molts de nosaltres i per cert amb gran fervor. De la mateixa manera deven pensar els que ens miren enfora estant i que malgrat que s'hagi projectada una imatge tan botaruda de la nostra manera de viure i de ser, també, haurien de voler saber què hi ha fet la història per aquestes contrades. Admetent fins i tot que som poqueta cosa, voldria fer una referència a la nostra aportació a la Cultura Universal i no vull parlar dels tòpics de sempre, però sí que vull defensar la possibilitat que té qualsevol home de la terra, sigui de la terra que sigui, d'aportar coneixements, vivències, sabiduria, manera de viure o fins i tot mites, que són en realitat els diversos components que constitueixen el contingut d'aquesta tan estimada, lloada i admirada Cultura Universal. Moltes vegades he sentit i he seguit amb preocupació, com certes persones exposen la seva gran addicció als temes universals a la vegada que aprofiten l'ocasió que sigui per tractar fútilment, despectivament i fins i tot amb esperit de vertadera bel·ligerància l'existència de la pròpia cultura i de la pròpia llengua. N'hi ha hagut que han definit aquest fenomen com a auto-odi. Avui un sector important de la nostra societat es comporta així. I tot això, per què?

Llastimosament pensen que per obrir tota aquesta finestrada que ens permeti l'accés a la Gran Cultura, s'ha de tancar, i ells ja ho fan, tanquen i ben tancada que la tenen, qualsevol encletxa que els pugui connectar amb el que és més propi, i fins i tot amb la pròpia persona, que és necessàriament d'on parteix qualsevol procés cultural.

Tal com ho podríem fer nosaltres, es declaren universalistes, perquè troben —i no els manca la raó— que cal connectar amb la Cultura Universal, però no han reparat que, si els generadors d'aquesta cultura tan universal fessin el que fan ells, ben poca cosa hi trobarien allà on pensen trobar-ho tot.

El món, que va tan acanalat de cap a l'homologació i despersonalització, els farà topar més aviat del

que puguin pensar amb l'home buit de la Comuna de Bunyola. Un home que feia tanta feredat als petits com als grans, perquè era absolutament buit, es passejava per dins aquell espès bosc d'alzines, mates, arboceres, de pins immensos, únicament amb la seva pell grisenca, i sense ossos, sense melsa, sense cor...

¿Com podrà ser aquesta gran cultura del demà, si parteix negant la participació al component cultural més important que és l'home? L'home d'aquí i l'home d'allà, l'home que sols amb la llibertat interior necessària serà capaç de crear noves formes de viure, de parlar. Noves propostes de viure amb goig en aquest món que ens resulta tan mal d'entendre.

¿Com pensen que es va acumulant la sabiduria dels homes? ¿S'han demanat mai si té o no té importància la Història del Pensament? ¿No serà que no pensen en gaires coses? Fa vint-i-cinc anys bons que al «Diario de Mallorca» es va començar a polemitzar sobre temes molt particulars. Faig memòria aquí dels prohoms andritxols que reclamaven la «i» de l'Andratx normalitzat, de la llastimosa i grotesca polèmica del gonellisme, seguint tossudament amb alguns temes més, sempre fidels a uns pocs i inexorables principis.

Amb tot això s'ha arribat a acumular una quantitat immensa de material, que si s'hagués d'editar, és molt possible que ens resultàs molt sorprenent pel gruix dels llibres que en podrien sortir. Però seria també colpidor el comprovar que des del primer dia fins al darrer, la irracionalitat es manté viva, agressiva, exultant i incorrupta, com la mòmia de Ramsés XXIV.

Molt me tem que alguns d'aquests universalistes tan estrictes, tinguin qualque cosa de comú amb els que han protagonitzat fins ara fa poc les repetitives, insistent i reiteratives polèmiques de la «Secció de Cartas al Director».

Sé prou que podria ofendre aquestes persones, amb voluntat sincera d'obertura, posar-los en el mateix sac dels poc raonables defensors de certs principis «inalienables». I això no ho puc ni ho vull fer, però a vegades, parlant amb segons quin d'ells, me n'ha fet entrar moltes ganes.

CLIMENT GARAU

SUBSCRIBIU-VOS A LA REVISTA LLUC

L'ESGLÉSIA NOSTRA

Crec en l'Església... màrtir

per Bartomeu Bennàssar

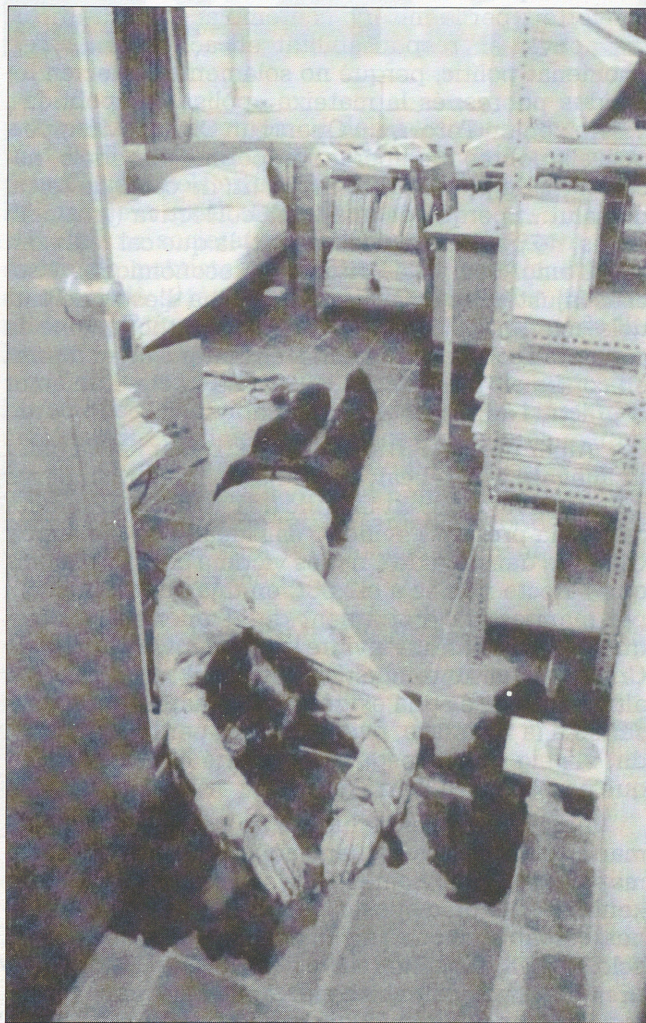
MORTS D'OI, MORTS DE FAM, MORTS A TRETS.

El fet concret que provoca aquest comentari és l'assassinat de sis jesuïtes i dues servidores a la Universitat Centramericana a San Salvador el novembre passat. Entre ells —i el més conegut— I. Ellacuría. Volgueren matar el pensament, la llibertat d'expressió i la denúncia internacional (els mitjans d'informació, de comunicació i els fòrums que ell emprava), la línia de Mons. Oscar Romero, també assassinat. La llista dels morts per la causa de l'home i del Fill de l'home, en aquests últims decennis, són ja milers i milers a Amèrica Llatina i a altres indrets del món. Catequistes, homes i dones, nins i vells, religiosos i religioses, dirigents populars, promotors camperols, sacerdots, bisbes, cristians compromesos... Màrtirs de finals del segle XX han tingut el valor de portar fins a les últimes conseqüències una fe que és buida i vana si no es fa amor.

Mentre aquí, a Mallorca, a Europa, ens morim, víctimes d'embañament, d'oi, d'estrés angoixós per tenir més coses, més dois; a Amèrica Llatina es moren de fam i de misèria uns, i altres en la lluita per la justícia, per la llibertat, per la dignitat. A Europa a la vegada som víctimes i reus. Allà hi ha víctimes perquè hi ha victimaris, màrtirs perquè se'ls martiritza, crucificats perquè abunden els crucificadors. El Primer Món mor, «malviu» (quantes visites se'n duen els metges!), es mata a ell mateix de buidor, d'oi i d'excessos. Buits i farts. Al Tercer Món el mortificam de gana o el matam a trets.

MÀRTIRS A MANS CATÒLIQUES

Amb aquest plantejament es clarifiquen alguns aspectes: els crucificats són pobles sencers, les víctimes són les masses empobrides i desheretades de la terra, pel capitalisme salvatge i sanguinari i per les ideologies que s'emparen en la tradició cristiana; d'entre les víctimes en sobresurten els lluitadors pel canvi de la situació, uns amb les armes a les mans, i uns altres mitjançant alternatives culturals de conscientització i camins polítics i populars de participació. En aquesta lluita n'hi queden molts martiritzats. El martiri és, doncs, un fet massiu, és a dir molts de treballadors catòlics per la justícia i la llibertat negades són assassinats per un capitalisme ferotge o unes oligarquies nacionals o imperialistes represso-

res, sota banderes d'inspiració cristiana. Tenim encara el clixé viu: màrtirs d'allaus marxistes. Aquests no; són màrtirs catòlics de forces capitalistes i catòliques. Martiri i escàndol alhora!

Mort anunciada —com la del Servent de Jahvé— pels poderosos quan denunciem la teologia de l'alliberament i les comunitats eclesials de base. Mort desgraciadament avalada per una teologia política del capitalisme democràtic, de l'ofensiva neo-

conservadora, teologia que assegura al liberalisme econòmic i polític el control d'un dels elements més mobilitzadors de l'estructura social, el religiós. Els nostres morts són màrtirs del Poder i la Sinagoga, de l'Economia i la Inquisició teològica alhora.

AMOR POLÍTIC, SANTEDAT POLÍTICA.

A aquests màrtirs els qualifica també l'amor fins a la mort. Un amor que comença, es congria i es feny constantment en les entranyes i, sense perdre el cap, les anàlisis i els papers, s'enfonsa en la compassió entranyable davant els nafrats i malmesos de la història i per la societat. La mirada entranyable es converteix per la misèria contemplada en misericòrdia activa, en responsabilitat eficaç, en amor ben anomenat polític, perquè no solament existeixen individus pobres, és la mateixa «polis» l'empobrida i existeixen un Tercer, un Quart i un Cinquè Món; perquè els pobres a alliberar són pobres materials, necessitats de pa, d'aigua, de vestit, de casa, de terra, de salut...; perquè és una feina col·lectiva (junt amb altres, no per lliure i aïlladament) la que cal realitzar.

L'amor real, dins situacions econòmiques i socials injustes, és un amor parcial. S'ha d'estar de part dels marginats. Estimar realment tothom, dins la concreta i conflictiva història, és lluitar a favor d'uns i en contra dels interessos d'altres. Es tracta d'un amor conflictiu i àdhuc tràgic, martirial.

Amor desconcertant tal volta. Donar l'altra galta (la meva) i anar al calvari i pujar a la creu, empesos pel desenvolupament històric de l'amor, és una meta que es fa present i evident, és l'ideal d'aquest amor. Quan un deixeble de Crist és víctima d'una injustícia que l'afecta només a ell, pot, en una actitud activa i per manifestar heroïcament que l'amor és més fort que l'odi, arribar fins a viure literalment la paraula de Crist. Però si una injustícia afecta al mateix temps altres homes, és una exigència del mateix amor oposar-se a la injustícia, eventualment per la força; és a dir, si veig que et peguen a tu, faré el possible perquè no t'arribin a l'altra galta.

Amor que no es redueix a una sola forma d'estimació pràctica, exceptuant aquella que vulgui estimar al marge de l'home i de la societat política. Amor kenòtic, és a dir, disposat a fer-se un de tants, marginat, culpable, excomunicat, carregat de culpa, legal i eclesiàstica, per tal de salvar, d'alliberar. Hi ha «màrtirs» declarats culpables subversius per part d'estaments benpensants i benestants, i «màrtirs» excomunicats per l'oficialitat de l'església.

L'amor polític cristià acontenta però ni acontenta ni s'acontenta mai del tot. Veu les deficiències i vol anticipar el futur. En la violència voldrà superar la violència i en el poder el poder mateix. No és gens estrany —ans bé, ben normal— que els cristians es trobin sense terra ni pàtria sempre, puix no tenen aquí societat definitiva. Que els del poder establert els considerin revolucionaris i els revolucionaris mai fiables del tot. D'aquesta manera la creu és servida,

és preparada sempre, puix critica idolatries i poders, triomfalismes i mitjans i eficàcies mortals.

EL FRACÀS DE LA MORT EN LA CREU

Me semblen aclaridores i programàtiques les paraules de Pau: «Descobriu en vosaltres la mateixa experiència de Jesús, el qual essent de condició divina, no es va desinteressar, a causa de la seva divinitat, de la situació humana, sinó que es va encarnar en la història. I va compartir la sort dels més oprimits, i encara, des d'aquesta situació, experimentà el fracàs de la mort en la creu. I és precisament a partir d'aquí que Déu Pare el va exaltar al capdavant de tot, i ha concedit al seu nom un valor definitiu, per tal que en l'experiència de Jesús, el Senyor, un cel nou i una terra nova siguin possibles i trobin el seu ple sentit» (*Filip. 2, 5-12*).

«Des de les ideologies ens demanen eficàcia i des de la instal·lació prudència i seny, nosaltres, en canvi, predicam un alliberador, condemnat a mort, escàndol per als primers i ximpleria per als altres; però per als veritables creients d'una banda i de l'altra un alliberador que és força de Déu i Saviesa de Déu» (*1 Cor. 1, 22-25*).

Aquest amor polític (i santedat política) desencadena quasi ex opere operato la persecució, l'atac, la difamació, l'amenaça, l'expulsió, la tortura, l'assassinat. Resistir i persistir en l'amor és un testimoniatge notable. Oferir la vida, perquè l'home pugui viure, la converteix en martiri.

LES COMUNITATS MARTIRITZADES, LES «PRIMERES».

Aquests màrtirs, i aquestes comunitats martiritzades, tenen el primat eclesial, produeixen substància eclesial, posseeixen una plenitud que assenyala el lloc de la salvació. Són les primeres en la «jerarquia» cristiana. Els pobres i els màrtirs són els «primers». El martiri pertany al concepte vertader d'Església. El màrtir fa creïble l'Església.

No se me fa difícil emprar paraules de Pere Calsaldàliga sobre quin sentit teològic l'església cristiana dona al martiri i com viu la realitat martirial l'església de l'Amèrica Llatina. L'Església sempre ha donat al martiri el sentit d'una fidelitat superior, d'una fidelitat extrema. Màrtir —seguint el Qui és el testimoni fidel, Crist el Senyor— és aquell que porta la seva fidelitat a l'Evangeli, al Déu de la Vida, a l'amor als germans fins a les últimes conseqüències. «Ningú no té un amor més gran que aquell que dona la vida pels qui estima». El Màrtir és el testimoni-signe, que roman fidel fins a la fi. La Creu que Jesús ens demana que carreguem no és fonamentalment una creu de sofriments personals, d'angoixes internes. La Creu de Jesús és una Creu pública. Són l'Imperi i la Sinagoga els qui el persegueixen i l'assassinen. Aquesta és la mateixa Creu que els apòstols i els deixebles de tots els temps es van carregar.

**CASALDÀLIGA, NOBEL.
V CENTENARI DE LA «INVASIÓ».**

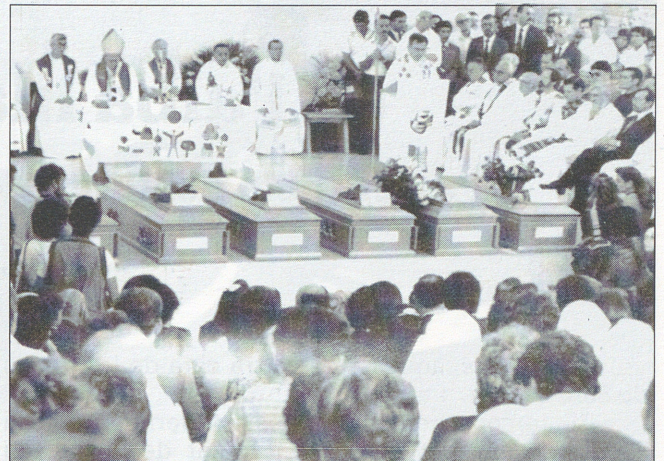
Per a Pere Casaldàliga, lluitador incansable per la dignitat i els drets de l'home i dels pobles, profeta denunciador de les violacions contra els petits i marginats, cristià i bisbe que, amb indignació i tendresa, ha posat i posa dia a dia la seva vida damunt l'altar de l'amor lliurat —màrtir abans de la mort— es demana, com a signe i compromís, el Nobel de la Pau 1992.

I, per lògica del que afirmam, la commemoració del V Centenari de la «invasió» d'Amèrica Llatina exigeix retornar, reparar i satisfer tots els robatoris comesos. No es tracta, doncs, de perdonar nosaltres llur deute, ans bé de demanar que ens perdonin ells a nosaltres la injustícia i els atropells. Una bona manera consisteix a aixecar la nostra petita veu a clamor universal per una solidaritat efectiva. Els màrtirs ens ho recorden i exigeixen.

SANTS A MALLORCA

A Mallorca darrerament s'han reactivat o obert processos de canonització en nombre ben considerable. Déu coneix la mesura de l'amor real de les persones. Ara bé, en els sants d'Amèrica Llatina el que sorprèn —i és a destacar— és el fet anònim moltes vegades, col·lectiu del martiri per la veritat de Déu, per l'Amor de veritat. No ens quedem sols en els sants d'ahir. L'església es fa creïble en els màrtirs de cada dia, dels nostres dies. Individual i comunitàriament les circumstàncies deim que no ens són favorables. Una excusa. ¿Com esser sant i màrtir en una societat materialista com la nostra?

En una societat econòmicament farta, confortable, «plena de coses», injusta, desigual i marginadora el cristià serà verge, pobre, just. Tindrà els pobres

per mestres. L'expropiació del «tu no ets teu o per a tu» per llei. L'opció pels pobres o el deixar-te optar per ells seran els eixos. La revolució de la justícia solidària i de la igualtat serà la meta.

En una societat políticament o socialment consensuada, pactista, neutralista, gris, amorfa, eclèctica el cristià serà confessor, lliure, clar (sí, sí, no, no), crític, profètic, utòpic. Exercirà la revolució de la llibertat.

En una societat anonimitzada, tecnocratitzada, burocràtica, individualista, esporuguida el cristià serà màrtir i testimoni. No hi posaran no una màquina a la creu. Els qui estimin de bon de veres seran crucificats sempre. Tindrà per nord l'amor a les persones per damunt de tot. Posarà «l'ètica» per sobre de la «política». Farà la revolució permanent de la fraternitat i de la tendresa.

BARTOMEU BENNÀSSAR I VICENS

LLUC

Bolletí
de
subscripció

NOM .....

DIRECCIÓ .....

POBLACIÓ .....

es fa subscriptor de la revista **LLUC** per l'any 1990. Pagarà l'import (1.700 ptes.) (estranger 2.500 ptes.) per 6 números

.....enviant un gir postal o taló barrat

.....per un rebut domiciliat a Banc o Caixa .....

Marcau amb una X la forma de pagament que us interessi.

Retallau i enviau aquest bolletí de subscripció a **LLUC, apartat de correus 619, 07080 Palma de Mallorca**, i rebreu puntualment al vostre domicili la nostra publicació bimestral.

«A l'alba lila dels alocs»

Presentació del llibre de poemes d'Antoni Vidal

per Miquel Pons

Amics tots, aquesta és l'altra cara de les festes de Sant Jaume.

El tercer premi de Poesia «Bernat Vidal i Tomàs», convocat per l'Ajuntament de la vila de Sant-Anyí, va romandre entre nosaltres per fortuna nostra. El guanyador és l'amiguíssim Antoni Vidal Ferrando, que amb el premi santanyiner assoleix, dins un breu espai de temps, quatre premis. *El brell dels jorns* és guardonat amb l'«Ausiàs March», de Gandia, el 1985. *Racó de n'Aulet* és premiat amb el «Ciutat de Palma», el 1986. *Els colors i el Zodíac* triomfà a la Ciutat d'Elx, el 1987 i a la darrera convocatòria del «Bernat Vidal i Tomàs» el premi és per a *A l'alba lila dels alocs*, 1988, d'aquest home-poeta del carrer des Velar, on el poble deixa per fer-se camp amb arbres.

Quatre premis en tan poc temps enlairen un poeta, consagren un poeta que ni no és novell pels anys si ho és per la seva renaixença com a poeta. Antoni Vidal de jovenet ja havia escrit versos, aleshores dins les exigències del temps, però un dia s'emboïllà de silencis, callà, estudià, fou jove, estimà... fins que un altre dia, per urgentíssima necessitat, el poeta que hi era, el poeta que existia el poeta que no havia mort, que sols dormia com la saba dels arbres, retornà com a poeta, per urgentíssima necessitat vital, perquè tenia coses a dir, perquè també havia de *salvar els mots*. Els mots que semblaven entotsolats dins l'oblit, que no s'empraven per escriure poesia i que Antoni Vidal ens ha fet flagrant la seva utilitat com a vertaderes troballes per cantar a l'amor, a la terra...

PUBLICACIONS DEL SANTUARI DE LLUC

III CORONA POÈTICA A LA MARE DE DÉU DE LLUC

Diversos autors, pp.134, 21'5 x 14 cm.
PVP 700 ptes.

POBLE - ESGLÉSIA LOCAL. VINT ANYS DE POSTCONCILI A MALLORCA. Josep Amengual i Batle, pp. 280, 21 x 13'5 cm.

PVP 1.100 ptes.

IV CORONA POÈTICA A LA MARE DE DÉU DE LLUC

Diversos autors, pp. 146, 21 x 13'5 cm.
PVP 1.000 ptes.

NOVES GLOSES POPULARS A LA MARE DE DÉU DE LLUC

Diversos autors, pp. 42, 21 x 13'5 cm.
PVP 300 ptes.

LES LLEGENDES DE LES TERRES DE LLUC

Gabriel Janer Manila, pp. 58, 24 x 16'5 cm.
PVP 450 ptes.

POEMA DE L'AVE MARIA

Miquel Gayà, pp. 22, 21 x 13'5 cm.
PVP 200 ptes.

MANUAL DEL PELEGRÍ (ANY DE LLUC 1884-1984) (història, salms. música...). Comissió de Celebració i Pregària, pp. 128, 15 x 11 cm.

PVP 150 ptes.

MARIA, MARE I MODEL

Teodor Úbeda, bisbe de Mallorca, pp. 102, 21'5 x 16 cm.
PVP 300 ptes. (També hi ha edició en castellà).

BREVE HISTORIA DEL SANTUARIO DE NTRA. SRA. DE LLUC

Gaspar Munar Oliver, pp. 56, 24 x 17 cm.
PVP 250 ptes.

EL HERMANO BARTOLOMÉ SUSAMA

Lorenzo Rotger, pp. 136, 17 x 12 cm.
PVP 50 ptes.

Antoni Vidal és poeta i com a poeta ha deixat ben alt el nom de Santanyí i com a poeta —contràriament al profeta— és poeta a la seva terra-Santanyí.

Fa uns cinquanta anys d'evidència que les muses de Santanyí estan en bones mans i Antoni Vidal ens fa palès que les muses es troben a gust a Santanyí.

A *l'alba lila dels alocs*, l'obra guanyadora i que present, la configuren dues parts. Componen la primera part deu poemes, deu dècimes amb versos perfectes que serveixen per emmarcar el temps-prefaci de l'amor-amor.

La poesia és paraula en el temps, va dir Antonio Machado. A *l'alba lila dels alocs* es conjuguen poesia-temps-vida:

*El sol es pon com un caliu tarat
dins el calaix dels segles... la vida passa
pregona pels carrers empal·lidits.*

i un fer-nos cap enrera en el viure d'adolescent, d'estudiant,

*Desembre cot-els llibres, el braser-
jugarem als escacs i a dies irae.*

Era un temps on hi havia passions però no hi havia la passió.

*M'he reclinat al pit ardent de noies
esveltes i gentils...*

Antoni Vidal es mostra un poc espill on mirar-nos de cos sencer i ànima acabada.

*Amb terrargila ens feren, generosos
i oferts, perquè lluitàssim amb l'angoixa
i amb el misteri, flàccids cosmonautes*

*de rierols. Després vindran aquells
que ja són vent per repetir la història.*

El poeta ha anat fent la seva crònica. Ha poetitzat un temps d'il·lusió, de quimeres intenses i escàpoles. La clepsidra ha degotejat la darrera gota de la mutació. En certa manera el poeta es troba una mica insatisfet i ansia quelcom que el satisfaci més.

*Voldria anar a parar a un recer afable
enllà d'enllà del camí, a l'entreson
del verd hospitalari d'un vinyar.*

Però on trobam el vertader poeta de l'amor és en els vint poemes que arrangen la segona part d'*A l'alba lila dels alocs*, una bella història d'amor assonat, madur.

L'aloc —*Vitex Agnuscastus*— és considerat un antiafrodisiac, un anti-amor.

El poeta es troba a *l'alba lila dels alocs*, és a dir, a la maduresa de l'amor i no es resigna a creure que l'amor minva sinó, molt al contrari, l'amor es consolida i s'intensifica. És l'hora de l'amor madur. El poeta —home fet— contempla l'amor des del balcó obert sobre la planura de la vida.

*I aquella set lluenta de les mans
entre les meves mentre et bes i et jec
contra la nit, amor de devuit anys.*

Assistim al vot d'un amor perenne, a una identificació-comunicació de tu a tu, de tu a jo.

*Sé molt de tu, tenc marcat el teu cos
en aiguaforts als nítols de la pell.*

Hi ha tota una intenció d'estacionar el temps, de perennitzar el temps, de perpetuïtzar la identificació-fusió.

*Quin univers, les ribes del meu poble!
Tostemps duré la mar i el cos broix
pels espadats dels ulls com un miratge.*

El sojorn del temps i de la vida fan acte de presència.

Féu l'hivern llarg i matà les mimoses.

Hi ha una invasió de silenci, de sentiment i un poc de mort. La fredor de l'hivern és desvaïda per la fúlgida primavera. De totes maneres no és un simple canvi estacional. Hi ha quelcom d'entranyable per a la parella que d'una manera pròpia fa dir al poeta:

*Quan l'entretemps t'entrecavà els ardors,
pel mes de maig, vàrem engendrar un fill.*

Sinceritat planera de sentir i de dir les coses pel seu nom, sens amagatalls. Del poeta tant m'encanta el que diu que com ho diu, però l'atenció a tots vosaltres i el càstig del temps no em permeten de repetir ni un sol mot de cada poema quant més un vers de cada composició, malgrat hi hagi coses que no puc callar.

*Arran de l'alba lila dels alocs
record la primavera just un tacte
de móres i de pati i de pinzell
quan franquejava el guald del teu cos tebi,
blanor de granadina i aixopluc.
Si mor la passió, només implor
un recer a la memòria on servir-te
hospitalària, un grafitti, un vent
de tu,
Si mor la passió, si mor l'ànsia, si mor l'ardor de
la carn...*

*només implor
un recer a la memòria...*

Hi ha un desig d'allargassar l'amor-maduritat que esdevé intacte.

*I, tanmateix, sobreviurem...
just de pensar intimitats del teu
cos i el meu cos...*

Ara el poeta ens acosta l'esposa tot callant el nom però apropant-nos al nom.

*Vaig amagar les roses del teu nom.
Les lletres del teu nom a cada so
del tambor de la pluja...*

però el poeta no pot emmudir per més temps. Es fa inajornable la identificació. Tanmateix el seu amor no és anònim.

*Rosa
envers la mar dels plers. Puc estimar,
puc estimar-te...*

I el nom apareix al poema 19è i d'una manera definitiva en el 20è per acumulació del mateix a la memòria.

Jo diria que assistim-revivim una història d'amor, la història d'una vida encerclada per l'amor i on l'amor esdevé el nucli. És el panta-amor que inva-

deix totes les hores i que no corr el risc de desintegrar-se. A l'alba lila dels alocs, a l'alba primera llum, inici de llum, camí de la inqüestionable llum i que ni la darrera llum, arran de la definitiva llum, pot esborrar. Dirà el gran Francisco de Quevedo:

*su cuerpo dejará, no su cuidado;
serán ceniza, mas tendrá sentido;
polvo serán, mas polvo enamorado.*

Però Antoni Vidal no rau darrera.

*A la tardor la pluja rentarà
les eres i el dibuix dels nostres cors
gravat a velles soques d'il·licàcies
en càlids jorns de vertexs carmesins.
Ja no diré el teu nom, però gavines
l'esfullaran per la dematinada
intemporal de mariners que beuen
ron a les tavernes de la Cala...*

I així acaba aquest esborral de vida del qual he pogut gaudir i esperar que gaudireu encara més amb una altra lectura reposata i silenciosa i tot ens farà evident que les muses de Santanyí cohabitaven amb bons poetes.

Sols em resta dir, amb Demòcrit, i per tranquil·litzar-vos que les meves paraules no són més que l'ombra d'A l'alba lila dels alocs.

MIQUEL PONS

Santanyí, Sant Jaume 1988

 Edicions
 Disseny gràfic
 Publicitat impresa
 Fotocomposició
Tipografia / Offset

taller gràfic
RAMON

JAUME BALMES, 43 - TEL. 75 44 32 - 07004 PALMA DE MALLORCA

Exposició de papallones a Palma

¿Qui no ha estat temptat, almanco en la infantesa, de convertir-se en caçador de papallones? Aquests animalons dels nostres camps i garrigues i de tants d'altres indrets, exòtics per a nosaltres, amaguen rera la seva garrida aparença un enfilall de petits secrets. Així el color de les seves ales és comparable a una petita pintura puntillista, tal com revelen les macrofotografies. Poden assemblar-se extraordinàriament a una fulla, a una abella, al rostre d'un mussol o a res de tot això, segons l'estratègia que adoptin per sobreviure; algunes planegen com un voltor i d'altres poden bategar les seves ales unes 85 vegades per segon, gràcies a l'acció de tan sols quatre músculs... Les papallones constitueixen un grup zoològic d'extraordinària varietat, repartides arreu del món amb la sola excepció del continent antàctic.

Per això cal felicitar la FUNDACIÓ CAIXA DE PENSIONS que ha muntat a Palma, al Museu de Mallorca, l'exposició PAPALLONES que vol donar a conèixer aquests i molts més aspectes mitjançant gràfics, il·lustracions, macrofotografies, maquetes, mòduls interactius, lupes binoculars, i altres instal·lacions. Però les «vedettes» són, sens dubte, uns 400 exemplars de papallones arribats d'arreu del món i seleccionats en funció de la seva vàlua científica, per la seva capacitat d'il·lustrar un aspecte biològic, o, simplement, per la seva espectacularitat i bellesa.

El muntatge de l'exposició dissenyat especialment per permetre la itineració, consta de 19 plafons que mostren la biologia de les papallones i de 27 plafons que tenen el caràcter de vitrina on es mostren exemplars.

Algunes de les papallones exposades es consideren actualment en perill d'extinció i n'hi ha que tenen un valor econòmic comparable al d'una petita joia.

Entre les papallones exposades, destaca l'espècie més gran del món (la papallona *Attacus atlas*) i la d'envergadura més gran d'ales (la *Tissania agripina*, que pot ser d'una mida de 30 centímetres de punta a punta de les ales), que contrasta amb els diminuts microlepidòpters, d'uns quants mil·límetres de dimensions.

PAPALLONES

PALMA DE MALLORCA
Museu de Mallorca
Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear
Carrer Portella, 5
FUNDACIÓ CAIXA DE PENSIONS

PAPALLONES

Museu de Mallorca

Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear

Portella, 5. PALMA DE MALLORCA

Exposició

Del 2 al 28 de gener de 1990

XI Premis BALDIRI REIXAC D'ESTÍMUL A L'ESCOLA CATALANA

FUNDACIÓ
JAUME I

VEREDICTE 1988-89

Dotació total: 10.000.000 ptes.

PREMIS A LES ESCOLES

12 premis de 500.000 ptes. cadascun

Escola Bressol Nenes i Nens,
de Barcelona (Barcelonès)

C.P. Catalunya,
de Sabadell (Vallès Occidental)

C.P. Es Porxo,
de Deià (Tramuntana)

Col·legi Mare de Déu del Carme,
de l'Espluga de Francolí (Conca de Barberà)

C.P. Mare de Déu de Talló,
de Bellver de Cerdanya (La Cerdanya)

C.P. Mercè Rodoreda,
de Barcelona (Barcelonès)

C.P. Montsant,
de la Bisbal de Falset (Priorat)

C.P. Mowgli i Escola Puigcerver,
de Reus (Baix Camp)

C.P. Verge de la Font,
de Villalonga (La Selva)

I.E.S. Badalona 7,
de Badalona (Barcelonès)

Institut de Batxillerat Castell d'Estela,
d'Amer (La Selva)

PREMI A MESTRES I PROFESSORS

**Un premi de 400.000 ptes. i igual
quantitat en subvenció a l'edició.**

ELS MONESTIRS DEL CÍSTER
d'Emília Altarriba Alberch i Josep Baluja Barreiro que recull una experiència ja portada a terme en una escola durant els darrers cursos. Els autors, a través de l'estudi concret d'aquests monuments religiosos, porten els alumnes al coneixement del món de la Catalunya medieval. El treball, que compta amb una documentació de consulta rica i rigorosa, mostra com els monuments nacionals poden esdevenir elements vius d'arrelament cultural per als escolars si aquests són dotats de les eines didàctiques pertinents.

El Jurat vol fer una menció especial de tres treballs, els quals s'indiquen a continuació, que per la qualitat i la utilitat pràctica dins l'ensenyament mereixen de ser publicats:

VIATGE AL MÓN FEUDAL
de Pep Alzina, Eulàlia Baquer, Marisa Diez, Antoni Gimeno i Teresa Martí.

XIP I BOLI. L'EXPRESSIONI ESCRITA AMB L'ORDINADOR
d'Eusebi Coromina i Pou i Jaume Montero i Vila.

**ENTORN DE LA BIBLIOTECA,
ENTORN DE L'ESCOLA**
de Jacint Creus.

PREMIS ALS ALUMNES

**64 lots de llibres per valor de
50.000 ptes. cadascun**

PARVULARI I CICLE INICIAL

- Activitats de llenguatge.** Alumnes de Parvulari i Cicle Inicial. Escola L'Espill, de Manresa.
- La tardor.** Alumnes de Cicle Inicial. C.P. Mare de Déu del Pilar, de Mataró.
- Material de consulta.** Alumnes de Cicle Inicial. C.P. La Monjoia, de Sant Bartomeu del Grau.
- La tarda dels contes.** Alumnes de 2n. **Les verdures.** Alumnes de 2n. Escola Mowgli, de Reus.
- Treball sobre els rèptils.** Alumnes de 2n. Escola Verge del Sol del Pont, de Roda de Ter.
- Primers passos pel camí de l'ecosistema.** Alumnes de 2n. Escola L'Horitzó, de Barcelona.
- Estudiem els arbres de la Cerdanya.** Alumnes de 2n. C.P. Graduat Comarcal Bac de Cerdanya, d'Alp.

CICLE MITJÀ

- Els animals.** Alumnes de 3r. Escola Ntra. Sra. Desemparats, de L'Hospitalet de Llobregat.
- Fem tallers a tercer.** Alumnes de 3r. C.P. Les Palmeres, de Santa Coloma de Gramenet.
- Setmana de la música.** Alumnes de 3r. i 4t. C.P. Mare de Déu del Carme, de Sant Joan de Vilatorrada.
- El llibre del Maresme.** Alumnes de 4t. C.P. Bernat de Riudemeia, d'Argentona.
- A Balaguer hi tenim un riu.** Alumnes de 4t. Escola Pia, de Balaguer.
- El Nadal.** Alumnes de 4t. C.P. Joc de la Bola, de Lleida.
- Explorant la natura.** Alumnes de 4t. C.P. Sant Josep de Calassanç, de Súria.
- La cançó més bonica del món.** Alumnes de 5è. Escola Sant Ignasi, de Barcelona.
- El diari de classe.** Alumnes de 5è. C.P. Puiggraciós, de La Garriga.
- Estudi de la natura.** Alumnes de 5è. Escola Montsant, de Reus.
- Animals i bèsties.** Alumnes de 5è. C.P. Verge de la Candela, de Valls.
- Conte de l'Ingo i el dragó.** Alumnes de 5è. C.P. Antoni Torroja i Miret, de Vila-seca.

CICLE SUPERIOR

- Jeroglífics i pobles de la comarca.** Alumnes de 5è. i 6è. C.P., de la Pobla de Montornès.
- A la recerca dels nostres orígens.** Alumnes de 6è. C.P. Albirka, d'Arbeca.
- Pim Pam Pum còmic.** Alumnes de 7è. Escola Santa Maria, d'Artes.
- Recull de textos lliures.** Alumnes de 5è. **Els nostres noms i cognoms.** Alumnes de 6è. **Itinerari a Bellmunt.** Alumnes de 8è. C.P. Pompeu Fabra, de Manlleu.

- Els bolets.** Alumnes de 5è., 6è. i 7è. **El llapis fantàstic.** Alumnes de 6è. **Mil·lenari de Catalunya.** Alumnes de 7è. **Maquines d'empaquetar fum i altres invents.** Alumnes de 7è. C.P. El Gurri, de Taradell.
- Treballs sobre monestirs.** Alumnes de 5è., 6è., 7è. i 8è. Col·legi Públic de Vila-rudona.
- Naufragis a Cadaqués.** Alumnes de 7è. i 8è. C.P. Caritat Serinyana, de Cadaqués.
- La vinya, la fil·loxera i el vi.** Alumnes de 7è. i 8è. Col·legi Públic de Santa Oliva.
- Cañigrames.** Alumnes de 8è. C.P. Fabra, d'Alella.

- El nostre entorn:** Geologia. Alumnes de 8è. C.P. Verge del Remei, de Banyoles.
- Relació entre la matemàtica i l'art.** Alumnes de 8è. Escola L'Horitzó, de Barcelona.
- El cens de 1986 a la Selva del Camp.** Alumnes de 8è. C.P. Gil Cristia, de la Selva del Camp.
- Plantes medicinals del nostre poble.** Alumnes de 8è. Escola de Figols d'Organyà, de Figols-Alinyà.

CICLES DIVERSOS

- Del verd al marró.** Alumnes d'Educació Especial. Escola Especial Santa Bernardeta, de Mataró.
- Tot caminant per Catalunya,** aprenem a expressar-nos per escrit. Alumnes d'Educació Especial. Escola L'Horitzó, de Barcelona.
- El llop.** Alumnes 2n. i 3r. Aula Suport d'Educació Especial. C.P. Baltasar Segú, de Valls.
- Els cocodrils, els dracs i els contes encantats.** Alumnes de tots els nivells. Escoles Ateneu Igualadi, d'Igualada.
- Foc i fum.** Alumnes de tots els nivells. C.P. Els set nans, de Rajadell.
- L'aigua.** Alumnes de tots els nivells. Escola, de les Pobles.
- L'estructuració sobre el pla de formes animals.EGB. El mosaic geomètric.** BUP. Alumnes de tots els nivells. Escola Elisabeth, de Salou.
- Les professions ambulants.** Alumnes de tots els nivells. Escola Cooperativa El Puig, d'Esparreguera.
- Sant Jordi 88.** Alumnes de tots els nivells. Escola L'Espill, de Manresa.
- El meu poble.** Alumnes de tots els nivells. Col·legi Maria Auxiliadora, d'Algemesí.
- El bolet encantat.** Alumnes de tots els nivells. **L'escola: Deu anys de festa major.** Alumnes de tots els nivells. C.P. Rural, de Santa Eulàlia Puig-Oriol.
- Ara fa... 70 anys.** Alumnes de tots els nivells. Col·legi Públic d'Alinyà.
- Xarxa amb 10 anys (Revista).** Alumnes de tots els nivells. Escola Vedruna, de Tona.
- L'enllaç.** Alumnes de tots els nivells. C.P. Barcelona, de Barcelona.

BUP, COU I FP

- Taller de ràdio.** Alumnes de 1r. BUP. Col·legi El Casal, de Castellar del Vallès.
- Treballs sobre l'entorn cultural (4 treballs).** Alumnes de 1r. BUP. Col·legi Sant Josep, de Tàrraga.
- Treballs diversos de física i arqueologia (5 treballs).** Alumnes de 1r. i 2n. BUP. Escola L'Horitzó, de Barcelona.
- L'escanyapobres.** Alumnes de 2n. BUP. Col·legi Episcopal Mare de Déu de l'Acadèmia, de Lleida.
- La Farga.** Alumnes de 2n. BUP. Escola Ntra. Sra. del Carme, de Ripoll.
- Situació de la llengua catalana a Mallorca, Girona i Perpinya.** Alumnes de 2n. BUP. I.B. Santiago Sobrequés i Vidal, de Girona.
- Treballs d'estudi de municipis (3 treballs).** Alumnes de 2n. BUP. I.B. Castell d'Estela, d'Amer.
- Plantes medicinals de la Noguera.** Alumnes de 1r. i 3r. BUP. Col·legi Ntra. Sra. del Carme, de Balaguer.
- Serra de Prades.** Alumnes de 3r. BUP. Col·legi Ntra. Sra. del Carme, de Balaguer.
- El joc del vi.** Alumnes de 2n. BUP. **D'una sortida tot un treball.** Alumnes de 2n. i 3r. BUP. Escola Roig-Tesalía, de Barcelona.
- L'Artesania.** Alumnes de BUP. I.B. Lluís de Peguera, de Manresa.
- Treballs sobre Història local (2 treballs).** Alumnes de 3r. BUP. Escola Gresol, de Terrassa.
- Treballs de llengua catalana (2 treballs).** Alumnes de 3r. BUP. I.B. Gaudi, de Reus.
- Treballs sobre l'entorn físic i social (5 treballs).** Alumnes 1r. i 2n. BUP/COU. Escola Pia, de Terrassa.
- Treballs sobre l'ús del català (2 treballs).** Alumnes de COU. Institut de Batxillerat d'Arenys de Mar.
- Treballs d'aprofundiment de l'entorn físic (9 treballs).** Alumnes de 2n. i 3r. BUP i COU. C.P. Sant Josep, de Tàrraga.
- L'aigua del Canal de la Infanta.** Alumnes de FP-2 Químic. **La llet.** Alumnes de FP-2 Químic. I.P.F.P. Esteve Terradas, de Cornellà.
- L'agricultura a les comarques de Tarragona.** Alumnes 5è. FP Administratiu. **Tot Catalunya.** Alumnes de 5è. FP Administratiu. I.P.F.P. Baix Camp, de Reus.

Índex d'autors, Lluç 1989

	Núm.	Pàg.		Núm.	Pàg.
ALBERTÍ CAMPINS, Maria Antònia			CANYELLES MAS, M.ª Eugènia		
La vida llegendària de Sa Tia Xiroia	751-2	24	Testimoni	748	7
ALBERTÍ, Jeroni			COLOM, Bartomeu		
Davant sis anys d'autonomia (conversa)	749	3	La necessària reforma de l'Estatut d'Autonomia per a les Illes Balears	749	7
ALPERA, Lluís			COLOM, Miquel		
Notes i impressions a l'entorn de <i>Comèdia</i>	749	26	«Xiroia»	751-2	11
AMENGUAL I BATLE, Josep			DUBON PRETUS, Maria Lluïsa		
Inculturació de l'Església a Mallorca. Dues notes bibliogràfiques	748	27	Una emigració singular: la dels menorquins a Algèria a la primera meitat del segle XIX	750	12
Diversos nuclis de la Caritat a la Mallorca del segle XIX	751-2	12	EDITORIALS		
Sor Francinaina catequista	751-2	40	Mallorca, vista pels turistes	748	2
BALLESTER I VIVES, Ramon			Una reforma que no es pot ajornar	749	2
Presentació: Coll Bardolet al Museu de Lluç	753	16	Poble d'emigrants, poble d'immigrants	750	2
BARCELÓ I PONS, Bartomeu			Tota de Déu, tota del poble	751-2	2
Viatgers romàntics a Mallorca. George Sand i Frederic Chopin	748	6	L'anivellament despersonalitzador	753	2
L'emigració a les Illes Balears	749	3	ESTADES JANER, Glòria		
BENNÀSSAR VICENS, Bartomeu			Testimoni	751-2	41
Església i autonomia	749	22	ESTELRICH I MASSUTÍ, Pere		
Ètica i migracions	750	27	Viatgers romàntics a Mallorca	748	8
I la caritat humanitzada	751-2	42	FERRER I OLIVER, Antoni		
Crec en l'Església... màrtir	753	23	Sor Francinaina de Sencelles: una dona del pla de Mallorca	751-2	20
BOSCH, Maria Carme			FULLANA, Pere		
Postilles a dos comentaris crítics a <i>Un hivern a Majorque</i>	748	11	Clergues mallorquins emigrants a Amèrica a partir de la segona meitat segle XIX	750	16
BOTA TOTXO, Miquel			GARAU, Climent		
Càntic per a la beatificació de la Venerable Sor Francesca-Aina Cirer de Sencelles	751-2	31	¿Autonomia, sobirania?	749	21
BUADES, Joan			L'home buit de la Comuna de Bunyola	753	22
Cap al 1993: Una Europa contra el planeta?	753	3	JANER MANILA, Gabriel		
CAIXA DE PENSIONS. Obra Social			Un hivern a Mallorca	748	3
X Edició dels «Concerts de Pasqua a Menorca»	748	26	Viatgers romàntics a Mallorca	748	8
La Fundació «Caixa de Pensions» presenta el grup de Boomsbury	749	25	El camí de Lluç a la memòria	751-2	32
Exposició de papallones a Palma	753	29	Elocució sobre les desgràcies que es deriven de l'ablatiu absolut	753	19
CALAFAT I VILA, Rosa M.			JANER, Maria de la Pau		
100 anys d'emigració andritxola a Cuba	750	7	Entrevista: Josep Coll Bardolet al Museu de Lluç	753	17
CANTARELLAS CAMPS, Catalina			JOAN I MARÍ, Bernat		
Viatgers romàntics a Mallorca	748	26	Integració/desintegració a la Catalunya insular a través de l'Estatut d'Autonomia	749	15
			JORDÀ MUNAR, Margalida		
			Pregó pasqual	751-2	40

	Núm.	Pàg.		Núm.	Pàg.
LLABRÉS I MARTORELL, Pere-Joan			ORFILA I PONS, Ramon		
La vida de Sor Francinaina en els documents històrics	751-2	7	L'agricultura a les Balears i la C.E.E.	753	9
Sa tia Xiroia, glosadora	751-2	21	PASCUAL MARTÍNEZ, Maria Teresa		
Goigs a la Beata Francinaina de la Mare de Déu dels Dolors	751-2	30	Testimoni	751-2	44
El rector de Sencelles, Joan Molinas	751-2	34	PEÑA COLLADO, Demetrio J.		
LLINÀS FERRÀ, Bartomeu			Reforma de l'Estatut d'Autonomia	749	20
Un esporlerí a l'Havana dels anys vint	750	23	PERALES RUBÍ, Miquel		
LLOMPART, Antoni			Testimoni	751-2	41
Viatgers romàntics a Mallorca.			PONS, Miquel		
George Sand i Frederic Chopin	748	16	«A l'alba lila dels alocs». Presentació del llibre de poemes d'Antoni Vidal	753	26
LLOMPART, Josep M.			RAMIS I MIQUEL, Gabriel		
Sor Anna Maria del Santíssim Sagrament. Presentació de «Càntics i Cobles»	748	23	En la beatificació de la Venerable de Sencelles. Cronologia dels processos	751-2	15
Reforma de l'Estatut d'Autonomia	749	19	RIERA COLL, Lluç		
MAIMÓ I VADELL, Joan			Sor Francinaina, apòstol	751-2	41
El músic-poeta dels ulls	753	21	ROSSELLÓ, Guillem		
MARIMON RIUTORT, Antoni			Viatgers romàntics a Mallorca	748	7
Una emigració forçada: els soldats illencs enviats a Cuba durant la guerra hispano-cubano-americana de 1895 a 1898	750	19	SANTANDREU, Jaume		
MARTIN, Margalida			Reforma de l'Estatut d'Autonomia	749	20
Viatgers romàntics a Mallorca.			Pregària i arbre (poesia)	751-2	29
George Sand i Frederic Chopin	748	6	Dona del poble	751-2	40
MARTÍNEZ BAUÇÀ, M.ª Carme			SEGUÍ I VIDAL, Gabriel		
Sor Francinaina i la pregària	751-2	41	Les llegendes en la vida de la Beata Francinaina Cirer	751-2	18
MAS I VIVES, Joan			SERRA, Apol·lònia		
Joaquim Rubió i Ors: dues estades a Mallorca i un epistolari sentimental	748	17	I als joves	751-2	40
MIR, Gregori			STEI-UCSTE		
La reforma de l'Estatut d'Autonomia de les Balears	749	11	L'Estatut d'Autonomia: les competències en educació	749	18
MIR, Joan			SUAU PUIG, Teodor		
La relativa inutilitat de l'Estatut	749	14	¿Què és un sant?	751-2	40
MORRO I MARCÈ, Mateu			SUREDA VALLESPÍ, Francesca		
Construir el futur (Reflexions en els 6 anys de l'Estatut d'Autonomia)	749	9	La vida llegendària de Sa Tia Xiroia	751-2	24
MOYÀ I PONS, Margalida			TAULER I VALENS, Bartomeu		
Perfil espiritual i apostòlic de Sor Francinaina Cirer, la nova Beata mallorquina	751-2	3	Una cristiana d'avui	751-2	43
NADAL, Antoni			VERD, Sebastià		
Quina política cultural?	749	13	Jeroni Albertí: del pessimisme personal a l'optimisme institucional	749	3
OLIVER I JAUME, Jaume			Mallorca i Las Vegas, models semblants?	753	14
Testimoni	751-2	41	VÍLCHEZ I CARRERAS, Josep M.		
			Reforma de l'Estatut d'Autonomia	749	19

rafel busquets

llibre
de la
invenció i
miracles
de la prodigiosa
figura de nostra
senyora de lluc

- * fonamental per a l'estudi de la llengua i la cultura de la Mallorca del segle XVII
- * versió modernitzada i edició facsímil
- * segona edició després de la de 1684
- * amb introduccions d'especialistes

DEMANAU-LO:

Santuari de Lluç - Tels. 51 70 25 / 51 70 50

introducció: gabriel llopart i rafel juan
aproximació sociolingüística: gabriel seguí trobat
versió: gaspar munar
facsímil, edició 1684

LLUCS

PUBLICACIONS DEL SANTUARI DE LLUC

**Aquest número de LLUC es publica amb
el patrocini de**

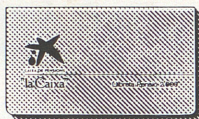

DIRECCIÓ GENERAL DE CULTURA

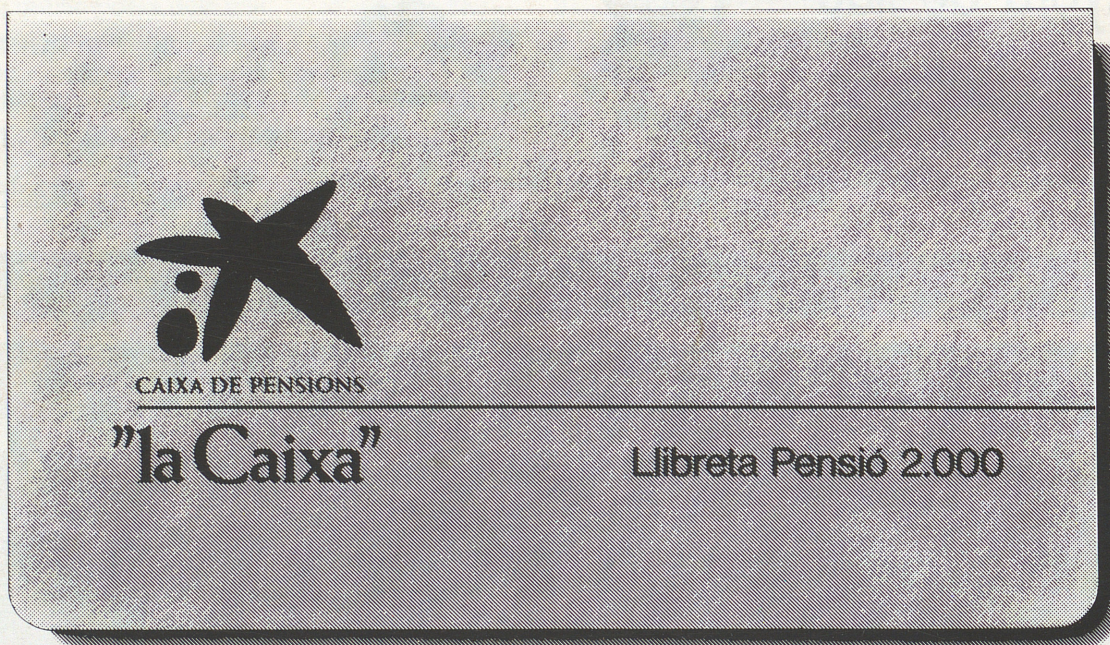
**CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I ESPORTS
GOVERN BALEAR**

AMB UN ESTALVI AIXÍ,

GGK

UNA JUBILACIÓ AIXÍ

"la Caixa"
CAIXA DE PENSIONS

Amb una petita quantitat mensual, n'hi haurà prou per a gaudir d'una jubilació com es mereix.

La Llibreta PENSIÓ 2000 li ofereix un pla de jubilació ajustat a les seves necessitats econòmiques i familiars. A més, podrà disposar anticipadament de la reserva acumulada, segons les condicions establertes per la llei. Informi-se'n a qualsevol oficina de "la Caixa", o truqui gratuïtament al 900 310 310.